

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos LXIV. — Izdan in razposlan dne 31. decembra 1872.

171.

Ukaz ministra za trgovino od 19. decembra 1872,

s katerim se izvršujôc red za mere in uteži od 23. julija 1871 (Drž. zak. od leta 1872 št. 16) razglašata meroizkusni red in tarifa o pristojbinah za preskušavanje mér.

V izvršo postave od 23. julija 1871 (Drž. zak. od leta 1872, šte. 16) dajeta se tu meroizkusni red, katerega je c. kr. prvomerska komisija ustanovila, in tarifa o pristojbinah za preskušavanje mér in uteži vsem na znanje s tem pristavkom, da prideta v moč počevši od dne, katerega bosta razglašena.

Banhans s. r.

Meroizkusni red

kraljevinam in deželam avstrijsko-ogerske monarhije, zastopanim v državnem zboru.

V izvršitev reda za mere in uteži od 23. julija 1871, po c. kr. prvomerski komisiji izdan dne 19. decembra 1872.

Prvi oddelek.

Propisi ali ukazi o novih merah in utežih, katere se bodo od 1. januarja 1876 v javnem trgovanji edino rabile in ki se bodo že od 1. januarja 1873 počevši k preskusu pripuščale, namreč o tem, iz česa naj bodo narejene, kakšno podobo, kakšno oznamenilo in drugo svojstvo naj imajo, in tako tudi o mejah, ki morajo, kar se tiče pogrškov, meroizkusnim uradom, preskušavajočim te mere in uteži, biti neprestopne.

I. Dolgostne mere.

§. 1.

Dopuščene mere in njih oznamenilo.

K preskusu se pripuščajo mere teh le dolžín, namreč:

20 metrov,

10 metrov,

(Slovensk.)

- 5 metrov,
- 4 metrov,
- 2 metrov,
- 1 metra,
- 0,5 metra ali 5 decimetrov ali 50 centimetrov,
- 0,2 metra ali 2 decimetra ali 20 centimetrov.

Te mere se morajo s polnim tukaj povedanim imenom oznamenjati. Pri dveh zadnjih merah zgornje vrste sme se poljubno katero si bodi ondi naštetih oznamenil izbrati.

§. 2.

Dolgostne mere, iz česa so, kakšno podobo imajo in kako so narejene.

Vse k preskusu dopuščene mere morajo biti iz dovolj trdne robe, kakor je železo, med (mesink), pakfon, les, slonokost i. t. (vendar ne iz ribje kosti) in v takšni podobi ter tako narejene, da jim dolgost, ako jih rabimo, ne more omahovati ali izpreminjati se čez tiste meje, katere se v trgovanji ne smejo prestopiti.

Po tem takem naj se pripuščajo k preskusu :

1. Paličaste mere dočrtne (idoče do neke črte in ne do konca), ali pa ploskokončne (idoče do ploskih koncev), katere so delane iz dovoljno trde robe in iz celega s prerezom dosti velikim, da se ne vpogibljejo.

2. Zložljive mere; zveza posameznih členov, katerih dolgost bodi nekoliki del dolgosti cele mere, mora biti trdno in trpežno narejena.

Drugo velja za metre (metrovnike), s katerimi se krojno ali laketno blago meri; ti ne smejo imeti členov ter morajo biti samo na centimetre razdeljeni.

3. Trakaste mere iz kovinske (metalne) ploče ali plehovine.

Vse lesene ploskokončne mere morajo biti na svojih končnih ploskvah okovane.

Smejo se preskušavati in štempljati konjske mere po dva metra dolge iz gosto tkanih, kolikor je mogoče malo razteznih, 20 milimetrov širokih trakov. Trak mora biti s kraja, kjer se mera začne, prišit k 8 centimetrov dolgi in 3 centimetre široki progi iz médenega (mesingastega) pleha, katera se ob merjenji konju pod kopito deva ter je na obeh ozkih stranéh viličasto izrezana, da se trak lahko na-njo namota.

Na traku je prvi meter razdeljen na decimetre, drugi na centimetre.

Mere takšne, kakor je gori rečeno da morajo biti, smejo se preskušavati tudi tedaj, kadar so deli drugih merilnih orodij, samo če so tako sestavljene, da je moči na njih meroizkusna dela po propisih navodila (instrukcije) opraviti.

Ako ima katere koli vrste mera poleg meterske še kako drugo razdelilo na sebi, ne pripušča se k preskusu in štempljanju.

§. 3.

Preskus in dopuščeni odstop dolgostnih mer.

Meroizkusni urad naj preskušavajoč dolgostne mere gleda, kolika jim je cela dolgost, in tako tudi, kako so razdeljene, in samo takrat naj jih štemplja, ako primera s pravilom (z normalom) pokaže, da jim razloček cele dolgosti ne presega tu niže pod a) ustanovljenih mej, in da imajo tako razdelilo na sebi, kakor se tu niže pod b) zahteva.

a) Odstop v celi dolgosti skup sme k večjemu biti:

1. Pri tenkih (natančnih, preciznih) paličastih merah iz kovine (metala):

	milimetra
kadar so dolge 1 meter	0,1
„ „ „ 0,5 metra in 0,2 metra	0,05

2. Pri navadnih paličastih merah iz kovine, ali od 0,5 metra doli, tudi iz trdega lesa, slonokosti i. t. d.:

	milimetra
kadar so dolge 2 metra	0,75
„ „ „ 1 meter	0,5
„ „ „ 0,5 in 0,2 metra	0,25

3. Pri lesenih paličastih merah:

	milimetre
ako so dolge 5 metrov in 4 metre	3,0
„ „ „ 2 metra	1,5
„ „ „ 1 meter in 0,5 metra	0,75

4. Pri metrih za krojno blago, iz kovine ali lesa, razdeljenih samo na centimetre 1,0

5. Pri trakastih merah iz kovinskega pleha:

kadar imajo dolgost 20 metrov	3,5
„ „ „ 10 metrov	2,25
„ „ „ 5 metrov	1,75
„ „ „ 2 metrov	1,25
„ „ „ 1 metra	0,75

6. Pri konjski meri 2 metra dolgi 3,0

Pri ploskončnih merah, ki spadajo pod 2, 3 in 4, dopušča se samo ta odstop v celi dolgosti do gori določenih mej, da sme mera biti za toliko predolga a ne prekratka.

b) Razdelilo mora biti kolikor je mogoče enolično; delilne črte torej ne smejo znatno odstopati od tistega mesta, katero jim gre z ozirom na odstop cele dolgosti dotične mere in na to, koliko je vsaka oddaljena od njene začetne točke.

Tanji napotek je v navodilu.

§. 4.

Štempljanje.

Mera se potrjuje z meroizkusnim štempljem, kateri se udari na-njo tik obeh koncev njenih. Na enem konci pristavi se tudi tekoča letnica.

Pri lesenih merah z okovanimi konci naj se štempelj deva na les tik okovov; na prostih lesenih merah od 2 do 5 metrov dolgosti se štemplji vžigajo.

Pri trakastih merah iz kovinske ploče udarjata se štempelj in letnica na dva ploskoglava neta (ščenca), stoječa eden poleg drugega ali za drugim, s katerima mora biti kovinski trak pri začetku mere zanetan med dva konca plehaste proge, oklepajoče trak.

Mere, ki nosijo eno razdelilo na več ploskvih, treba na vsaki delilni ploskvi štempljati.

Tenke mere dobivajo še drug štempelj v podobi zvezde s šest trakmi.

II. Posodne mere za tekočine.

§. 5.

Dopuščene mere za tekočine in njih oznamenilo.

Tekočinske mere za javno trgovanje pripuščajo se k preskusu in štempljanju samo v teh le količinah, namreč po:

20 litrov	$\frac{1}{8}$ litra,
10 „	0,1 litra,
5 „	$\frac{1}{16}$ „
2 litra	0,05 „
1 liter	$\frac{1}{32}$ „
$\frac{1}{2}$ ali 0,5 litra	0,05 „
$\frac{1}{4}$ „	0,01 „
0,2 „	

Oznamenilo bodi razgovetno (očitno) in naj se mere neločno drži ter naj kaže, koliko jednic ali drobcev litra ima ona v sebi, s pristavljeno besedo Liter ali črko L. Pri drobcih enega litra naj se za decimalne dele jemljejo decimalni drobci (delini), pri polovičavanji pa navadni drobci. Pri merah iz kovine se oznamenilo naudarja ali vtiskuje, pri lesenih se vžiga.

§. 6.

Iz česa naj bodo narejene.

Trgovanju namenjene mere do 2 litrov navzgor lahko se narejajo iz cina (kositarja), belega pleha ali železnega pleha, ki je stiskan in pocinjen. Pleh mora biti dosti debel ali močan; pocinjati se sme samo s čistim cinom.

Večje mere, držeče po 5, 10 in 20 litrov, naj se delajo iz lesa.

§. 7.

Podoba.

Mere (ciment), držeče po 2 litra in 1 liter in manje, dobljene po polovičenji do $\frac{1}{32}$ litra v niz, naj se delajo v podobi valja (cilindra), katerega visokost je enaka dvojni dolgosti premera.

Po le-tem se za obmere (dimenzije) teh mer podajó sledeče veljave ali vrednosti v milimetrih.

Veličina mere	Izračunjeni vrednosti	
	premera	visokosti
2 L.	108,4 ^{mm}	216,7 ^{mm}
1 L.	86,0	172,1
$\frac{1}{2}$ L.	68,3	136,5
$\frac{1}{4}$ L.	54,2	108,4
$\frac{1}{8}$ L.	43,0	86,0
$\frac{1}{16}$ L.	34,1	68,3
$\frac{1}{32}$ L.	27,1	54,2

Mere po decimalnem delilu v niz gredoče po 0,2, 0,1, 0,05, 0,02 in 0,01 litra vsebine, morajo se, da se ne bodo lahko pomotno jemale za bližnje jim mere, dobivane po polovičanju, narejati v podobi prisekanih koželjev ali čunjev (kegljev), pri katerih ima gornji

premer tisto vrednost, katera bi se dobila pri valjasti podobi po uvetu: visokost enaka dvojnemu premeru, dolnji premer pa iznaša $\frac{4}{3}$ gornjega.

Po tem takem so obmeri teh mér ti le:

Velikost mere	Izračunjeni premer		
	zgoraj	zdolaj	Izračunjena visokost
0,2 L.	50,3 ^{mm}	67,1 ^{mm}	73,4 ^{mm}
0,1 L.	39,9	53,2	58,3
0,05 L.	31,7	42,3	46,3
0,02 L.	23,4	31,1	34,1
0,01 L.	18,5	24,7	27,0

Da bode ložje izlivati, naj se vse tekočinske mere narejajo tako, da pride lice ali gladka površina tekočine niže od gornjega roba.

Torej naj se mere delajo z večjimi visokostmi, nego so gori povedane, tako da bode med licem tekočine in gornjim robom pri plehovitih cimentih po 2, 1 in 0,5 L. najmanj 6 in največ 12 milimetrov, pri manjših plehovitih cimentih in vseh iz cina narejenih najmanj 4 in največ 7 milimetrov praznine.

Da bode ložje narejati te mere, smejo jim premeri nekoliko odstopati od gori povedanih izračunjenih veljav, ali ta odstop pri merah po 2 L. do 0,5 L. ne sme čez 2 milimetra in pri manjših čez 1 milimeter več ali manj iznesti.

Lesene mere tekočinam po 5, 10 in 20 litrov so dožnice (posode iz dog sestavljene), ter se narejajo v teh le obmerih, izračunjenih na milimetre, namreč:

Velikost mere	Premer		
	zgoraj	zdolaj	Navpična globokost
5 L.	214 ^{mm}	190 ^{mm}	214 ^{mm}
10 L.	270	240	270
20 L.	340	302	340

Premeri smejo do 5 milimetrov iznad ali izpod tu povedane vrednosti iti. Navpične globočine so tako izračunjene, da bode, kadar se posoda prav napolni, zaradi ložjega izlivanja, lice tekočini blizo za $\frac{1}{4}$ cele globokosti niže od gornjega roba.

Pri vseh tekočinskih merah začrta v to postavljeni meroizkusni uradnik višino, doklejš naj tekočina sega po pravičnem držanji posode, ter jo zaznamuje z dvema znamkama (markama), ki se deneta ena ravno proti drugi po premeru gredočem od ročaja. Te marke so pri merah iz cina in pleha iz cinovih kapelj (čepki) a pri lesenih merah iz zobastih klinov (zobov).

§. 8.

Naprava in druge posebnosti.

Cimenti cinasti naj bodo iz čistega cina (kositarja) liti, — za kar cinar daje odgovor na dno udarivši cinovo probo in svoje ime, — od zunaj in znotraj gladko ostrugani, in da bodo močnejši, morajo na gornjem in dolnjem robu imeti 4 do 6 milimetrov debelo in enoliko visoko nabuhilino in z ročem opravljeni biti. (Pod. 1, tabla I).

Cimenti iz belega pleha (Pod. 2, tabla I) imajo tudi ročaj (držalo), na katerega se udarja zgoraj mojstersko znamenje ter se na zgornjem in dolnjem robu podkrepljajo z obro-

čem iz belega pleha, ki je tako privarjen (pilotan), da ostane od boka ali stene zgornji in z dolaj meroma 2 do 3 milimetrov debela proga nepokrita, ki se potem čez obroč zavija in z njim trdno skup zakleplje. Ti obroči naj bodo pri cementih po 2 litra in 1 liter 20 oziroma 15 milimetrov in pri cementu po $\frac{1}{2}$ in $\frac{1}{4}$ litra 10 milimetrov, pri še manjših 8 milimetrov široki.

Dna naj bodo ravna; ona morajo ležati vsporedno (paralelno) z ravnino gornjega in dolnjega kraja in ne smejo pri merah iz belega pleha biti zgolj vlotani koluti (krožniki), temuč morajo imeti kvišku zavihan kraj. Dno bodi blizo 2 milimetra višje nad ravnino doljnega roba.

Lesene mere po 5, 10 in 20 litrov vsebine (Pod. 3, tabla I) naj se narejajo iz hrastovih 13 do 15 milimetrov debelih dog. Pri meri po 10 in po 20 litrov napravita se iz dveh nasprotnih dog, kateri sta izmed drugih za kakih 15 milimetrov na notranjo stran ven napuščeni, dve držali, ki iznad gornjega roba za kakih 125 milimetrov kvišku držita. Mera po 5 litrov imeva samo eno držalo. Tist kos od dog, ki štrli izpod dolnje ploskve dna (pod-otorni obod, oture) ne bodi čez 25 do 30 milimetrov dolg.

Te mere so nabite železnimi 25 milimetrov širokimi obroči in to dve manjši z dvema, a mera po 20 litrov s tremi takimi obroči. En obroč naj se dá prav z dolaj.

Obe meri po 10 in 20 litrov vsebine se delita na dele po 5 litrov, in vsakemu delu primerni stan tekočinskega lica se zaznamuje z dvema diametralno nasprotnima zoboma (Pod. 4, tabla I), ki se zabijeta v debelejši držalni dogi. Za tega delj se mora večja debelina teh dveh dog že nekoliko izpod najnižjega zoba začenjati.

§. 9.

Preskus in meja dopuščenega pogreška ali odstopa.

Meroizkusni uradnik sam zaznamuje visokost, do katere mora tekočini lice v posodi segati, da dobode pravično vsebino ali držanje; pri tem naj, izpolnjujoč propise v navodilu dane, odstop od dolžne vsebine ne bode večji nego:

pri merah iz kovine (metala)	po 2 L.	in 1 L.	največ	$\frac{1}{400}$	dolžne vsebine
" " " "	" 0,5	" do 0,2	" "	" $\frac{1}{200}$	" "
" " " "	" $\frac{1}{8}$	" " 0,01	" "	" $\frac{1}{100}$	" "
" " " lesa	" 20	" " 5	" "	" $\frac{1}{200}$	" "

§. 10.

Preskušavanje sodov.

Sodi k preskusu pripuščeni morajo biti trdno narejeni. Prostorna vsebina naj se jim s postopkom, ukazanim v navodilu do $\frac{1}{300}$ držanja določi in na čepnem dnu vžge, in to pri sodih po 300 litrov in več z okroglim številom celih litrov, a pri manjših z okroglim številom litrovih desetih.

Sodi za pivo ali ol morajo biti posmoljeni, sicer se ne pripuščajo k preskusu.

Ako kdo zahteva, sme se pozvedeti tudi tara (teža praznega soda, snevši z njega preobkladne obroče, ako bi jih imel), ter izražena v kilogramih in desetinah kilograma, vžgati na čepnem dnu v podobi T . . . K.

§. 11.

Štempljanje.

Pri cinastih cimentih se deva štempelj tikoma pod krajem na vnanjem obočji, a pri plehastih na dve plosko izobokani, 5 milimetrov ena od druge oddaljeni in 8 milimetrov v premeru imajoči kaplji (očesce ali zrnce) iz cina, ki se na vnanji steni tikoma pod obroč pritisneta na tisti strani, ki je odspredaj, kadar je držalo v levo obrneno.

Pri treh lesenih merah za tekočine vžiga se štempelj na vnanjo steno, pri sodih pa na čepno dno.

III. Posodne mere za suho blago.

§. 12.

Dopuščene mere in njihovo oznamenilo.

Javnemu trgovanju namenjene mere se preskušavajo in štempljajo samo v teh le velikostih ali količinah, namreč po :

1 hektoliter (samo za merjenje ogljija),	$\frac{1}{2}$ litra ali 0,5 litra,
$\frac{1}{2}$ ali 0,5 hektolitra,	$\frac{1}{4}$ „
$\frac{1}{4}$ hektolitra,	0,2 „
20 litrov,	$\frac{1}{8}$ „
10 „	0,1 „
5 „	$\frac{1}{16}$ „
2 litra,	0,05 „
1 liter,	

Oznamenilo bodi pri treh večjih merah: 1 H., 0,5 H. ali $\frac{1}{2}$ H. in $\frac{1}{4}$ H., — ali se sme tudi cela beseda Hektoliter vzeti, — in pri manjših merah od 20 litrov doli: gori povedana števila s pristavljeno črko L. ali besedo Liter. To oznamenilo se na lesenih merah vžiga, na plehastih naudarja ali vtiskuje.

§. 13.

Iz česa so narejene.

Javnemu trgovanju namenjene mere od 50 litrov doli do 5 litrov naj bodo narejene iz trdega lesa, a manjše od $\frac{1}{2}$ litra doli iz belega s čistim cinom pocinjenega pleha ali iz stiskanega in pocinjenega železnega pleha. Meri po 2 litra in 1 liter lahko sta iz lesa ali iz pleha. Mera ogljiju po 1 hektoliter vsebine, da bode kolikor koli mogoče lahka, dela se iz dobro posušenega mehkega lesa.

§. 14.

Podoba.

Vse mere te vrste (razen mer decimalnega delila po: 0,2, 0,1, 0,05 L.) morajo imeti podobo valja, kateremu je višina enaka premeru. Gori imenovane mere po decimalnem delilu litra naj se zaradi tega, kar je v §. 7 rečeno, delajo v podobi pričeljenih ali prisekanih koželjev (kegljev), pri katerih ima gornji premer tisto vrednost, katera bi se pri valjasti podobi podala po uvetu: visokost enaka dvojnemu premeru, in doluji premer iznaša $\frac{5}{4}$ gornjega.

Po tem takem so obmeri različnih mer, izraženi v milimetrih, ti le:

Velikost mere	Premer in visokost	Velikost mere	Premer in visokost
1 H.	503,1 ^{mm}	2 L.	136,6
0,5 H.	399,3	1 L.	108,4
1/4 H.	316,9	1/2 L.	86,0
20 L.	294,2	1/4 L.	68,3
10 L.	233,5	1/8 L.	54,2
5 L.	185,4	1/16 L.	43,0

Za mere dobljene po decimalnem delilu litra:

Velikost mere	Premer		Visokost
	zgoraj	zdolaj	
0,2	63,4 ^{mm}	79,2 ^{mm}	49,9 ^{mm}
0,1	50,3	62,9	39,6
0,05	39,9	49,9	31,4

Da bode lažje te mere narejati, smejo jim premeri biti nekoliko večji ali pa manjši nego je gori izračunjeno, in sicer pri lesenih merah po 1 hektoliter vsebine k večjemu za 10 milimetrov, pri drugih od 1/2 H. doli za 5 milimetrov, pri plehastih za 2 milimetra a ne več.

§. 15.

N a p r a v a.

Lesene žitne mere po 0,5 H. do 1 L. naj se po niže danih propisih narejajo iz dobro posušenega trdega lesa, ako mogoče, iz hrastovine in naj bodo dožnice znotraj valjaste; ali treba da ostanejo kar se dá blizu gori povedanih obmerov.

Debelina dog in dolžina otór (pod-otornega oboda) naj znese:

Pri merah po	Debelost dog	Dolžina otór
	na zgornjem kraji	
1/2 H.	12 ^{mm}	} 20 ^{mm} 15 ^{mm}
1/4 H. in 20 L.	11	
10 L. in 5 L.	10	
2 L. in 1 L.	8	

Dna naj bodo ravna na notranji in vnanji ploskvi.

Doge morajo na vsakem stiku z železnimi žebli (néti), katerih ploščasta glava ima 12 milimetrov v premeru, na gornjem obroči pritrjene biti tako, da bode žebljeva glava znotraj. (Pod. 5, 6, 7, tabl. I.) Takisto treba pri meri po pol hektolitra (pri polovniku) štiri doge na otorah tako zvezati z vnanjim spodnjim obročem, da bodo štiri žebli z dvema vred, ki sta na koncéh šine po dnu potegnene, ležali v kotih pravilnega šesterkotja (Pod. 7)

Pri merah od 1/4 H. doli so samo po tri doge s svojimi otorami na dolnjem obroči tako pritrjene, da trije žebli v kotih enakobočnega trikotja ležé.

Dno mere po pol hektolitra naj se od zunaj (Pod. 7) kakor drži premer, in navpik na stike dog, iz katerih je dno, poveže z 25 milimetrov široko in najmanj 1 milimeter debelo železno šino, ki je poleg dog, katerih otór se zavita v kotu zdržema oprijema, potegnena do gornjega roba posode, kjer se zbije s pravokotno nizzdoli pregnenima koncema železne posodi čez odprtino prepete prečnice, in to z žebli (néti), enacimi ónim, ki služijo za pribijanje

dog k gornjemu in dolnjemu obroču. Šina ta naj se ravno vdela v doge ter je na dnu z osmimi, na vsaki strani štiremi enoliko narazno stoječimi žebliji, katerih ploščasta glava ima 8 milimetrov v premeru, tako pribita, da so znotraj iz lesa štrleče špice teh žeblijev okoli zavihane.

Čez odprtino ali ustje pol-hektolitra je napeta železna prečnica, kateri gornja ploskev mora popolnoma v ravnini gornjega kraja dog ležati. Nareja se prečnica iz pol-okrogle palice, katere prerez je polokrog polomera 10 milimetrov dolgega.

Da ta prečnica ostane v svoji pravšni légi, veže jo z dnom železen okrogel drog ali prot (Pod. 6), ki ima 12 milimetrov v premeru. Za tegadelj mora prečnica biti na sredi prevrtana ter z gornjim koncem tega droga, kateri je 10 milimetrov na dolgo za 2 milimetra izpiljen, tako zanetana, da bode drog stal navpično na ravnini prečnice.

Spodnji konec droga železnega je tudi za 2 milimetra s pilo stanjšan in to v taki dolgoti, da se ta odstavek trdno nasadi v železno ploščo od 25 milimetrov premera in 4 milimetrov debeline, vdeleno v notranjo ravnino dna, po tem ko se je pretaknila skozi luknjo v ploščo in dno prevrtano ter se je prečnica spravila v pravšni položaj. Železni drog, kateri potem še čez zunanjo ravnino dna za kakih 6 milimetrov štrlí, porine se skoz primerno luknjo železne, 4 milimetre debele in 25 milimetrov v kvadratu mereče plošče, ter se trdno zneta s šino čez dno prepeto.

Železni obroči, s katerimi so mere okovane, naj bodo pri pol-hektolitr in četrthektolitr (četrtniku) in tako tudi pri meri po 20 litrov najmanj $1\frac{1}{2}$, pri manjših merah najmanj 1 milimeter debeli in drug na drugega dejana konca vsakega obroča naj bosta z dvema žeblija tako znetana, da bode pri pol-hektolitr kakih 40, pri manjših merah 35 do 25 milimetrov eden od drugega stal.

Pri večjih merah do 5 litrov so ti obroči 25 milimetrov in pri meri po 2 litra in 1 liter 20 milimetrov široki.

Mere po $\frac{1}{2}$ H., $\frac{1}{4}$ H. in 20 L. vsebine naj imajo po tri, vse druge samo po dva obroča tako, da bodo zgornji in doljnji kraji gornjega in doljnega obroča ležali prav v ravnini zgornjega in doljnega roba od dog.

Pri merah po pol in četrthektolitru bode tretji obroč, ki oklepa sredino posode, imel dva železna roča. Oboje držalo mora biti k obroču pribito z dvema močnima nétoma, ki sta jima glavi, mereči po 25 milimetrov v premeru, na notranji steni, in pri pol-hektolitr mora šina ležati v sredi med ramama omenjenih držal. Vrhi tega naj bode srednji obroč še k dogam pribit z dvema nétoma, ki sta enako oddaljena od sredine obeh držal.

Kadar je pol-hektoliter namenjen samo v to, da se bode ž njim merilo ovočje (sadje), gomolje (krompir i. t.), ogljije in apno, ne bode imel prečnice ni železnega droga; zaradi tega se šina po dnu napeta ne poteguje do gornjega roba, temuč se končuje že s širino čez njo nabitega doljnega obroča, s katerim mora na obeh straneh biti zvezana z nétom skoz in skoz gredočim. Tudi ide skozi sredino dna žebelj, kateremu 25 milimetrov v premeru meréca glava je znotraj, v tem ko mu je drugi konec s šino isto tako zanetan, kakor je gori pisano za spodnji konec šine. V drugem je ta mera tako narejena, kakor se je prej opisalo.

Mera za ogljije po 1 hektoliter vsebine nareja se, kakor je bilo že v §. 13 rečeno, iz dobro posušenega mehkega lesa, da bode ložja. Doge so na zgornjem kraji po 22 mili-

metrov široke. Kar se tiče obročev in pribijanja dog k trem obročem, in tako tudi dveh držal, veljá na tanko vse to, kar pri pol-hektolitrú brez prečnice, samo da mora dno imeti dve šini nagneni k stikom pod kotom od 45° . Da bi se kolikor se dá ubranilo, da se otore prehitro ne ogulijo in otolčejo, mora se na njih notranji ploskvi še en železen $1\frac{1}{2}$ milimeter debel obroč napeti in na osem enoliko oddaljenih mestéh z néti z unanjim obročem otornjakom zbiti.

O napravi plehastih posodnih mer za suhe stvari od 1 litra nizdol veljá brez premembe, kar se v §. 8 veleva za mere tekočinam narejene iz enakega blaga.

§. 16.

Razi (štrihavniki).

Vse žitne mere so razalne mere. V to služéča razala (razi) naj bodo iz dobro posušenega lesa narejena v podobi primerno močnega, ostrorobatega in ravnega linirja (ravnila) z ravno spodnjo ploskvijo, katera ne sme biti okovana. Kaže delati jih v teh obmerih:

K meram po	Dolgost	Visokost	Širokost dolnje ploskve
$\frac{1}{2}$ H.	550 ^{mm}	90 ^{mm}	10 ^{mm}
$\frac{1}{4}$ H. do 10 L.	400	80	8
5 L. in 2 L.	250	50	6
manjšim	150	30	4

§. 17.

Preskus in meja dopuščenega pogreška ali odstopa.

Žitne mere naj se preskušavajo po tem, kakor ukazuje navodílo, in mera se sme samo tedaj štampiljati, kadar primerjanje s pravilom (normalom) izkaže, da nje vsebina nij nič manjša od dolžne vsebine (t. j. kakor ima biti) in če je večja, — da ne za več nego:

pri merah po:

0,5 H.	iz lesa	za $\frac{1}{400}$ dolžne vsebine
$\frac{1}{4}$ H. do 1 L.	„ „	„ $\frac{1}{200}$ „ „
2 L. in 1 L.	iz kovine	„ $\frac{1}{400}$ „ „
$\frac{1}{2}$ L. do 0,2 L.	„ „	„ $\frac{1}{200}$ „ „
$\frac{1}{8}$ L. do 0,05 L.	„ „	„ $\frac{1}{100}$ „ „

Mera za ogljije po 1 H. vsebine se dovoljno preskuša, če se ji premer in visokost z metrom izmeri. Štampiljati se sme mera samo tedaj, kadar se ta obmera od svojih izračunjenih veljav (§. 14) ne razlikujeta za več nego 10 milimetrov, in če vsebina mere, kakor se izračuni po najdenih obmerih, od dolžne vsebine nij večja nego za 1 odstotek največ.

§. 18.

Štampiljanje.

Lesene posodne mere se štampiljajo tako: na vnANJI steni in na vnANJI ploskvi dna se štampelj vžge, na treh enoliko vsaksebi stoječih mestéh gornjega roba pa se udari. Plehaste mere se tako štampiljavajo, kakor je v §. 11 pisano za mere tekočinam narejene iz pleha.

IV. Uteži.

§. 19.

Dopuščene uteži (kvihti) in njih oznamenilo.

V javnem trgovanji se pripuščajo k preskusu in štemplju samo uteži teh le velikosti ter dobodo oznamenilo poleg stoječe, namreč:

Dopuščene uteži	Oznamenilo	
	pri tenki uteži	pri trgovski uteži
20 kilogramov	20 K.	20 K.
10 " "	10 K.	10 K.
5 " "	5 K.	5 K.
2 kilograma	2 K.	2 K.
1 kilogram	1 K.	1 K.
500 gramov ali 50 dekagramov	500 G.	50 Dk.
200 " " 20 "	200 G.	20 Dk.
100 " " 10 "	100 G.	10 Dk.
50 " " 5 "	50 G.	5 Dk.
20 " " 2 dekagrama	20 G.	2 Dk.
10 " " 1 dekagram	10 G.	1 Dk.
5 " "	5 G.	5 G.
2 grama	2 G.	2 G.
1 gram	1 G.	1 G.
50 centigramov ali 5 decigramov	50 C. ali 0,5 G.	
20 " " 2 decigrama	20 C. " 0,2 G.	
10 " " 1 decigram	10 C. " 0,1 G.	
5 " "	5 C. " 0,05 G.	
2 centigrama	2 C. " 0,02 G.	
1 centigram	1 C. " 0,01 G.	
5 miligramov	5 M.	
2 miligrama	2 M.	
1 miligram	1 M.	

Smejo se preskušavati in štempljati take uteži, katere se rabijo za decimalne in centesimalne vage ter naznanjajo svojo pravo težo, v oklepajih pa še desetkrat, oziroma stokrat toliko.

Pri utežih iz medi (mesinka) in podobnih kovin se oznamenilo udarja na gornjo ploskev, na uteži iz železne litine pa se vliva in sicer pri trgovskih utežih po 20, 10 in 5 K. (Pod. 8, tabl. II) na gornjo ploskev z vglobljenimi, pri vseh drugih utežih iz litega železja na obočje z izbuknenimi (vzvišanimi) številkami in črkami.

§. 20.

Roba, iz katere se delajo.

Iz medi (mesinka), brona (bronz), pakfona in drugih kovinskih zmesi, katere so, kolikor se tiče trdote in okisljivosti, imenovanim kovinam podobne, smejo se delati uteži katere koli teže, iz litega železa pa uteži do 0,5 kilograma a ne ložje. Za drobitve ali dele enega grama smejo se poleg gori imenovanih zmesi rabiti še platina, srebro, aluminijum in aluminijum-bronza.

§. 21.

Podoba ali oblika.

a) Trgovske uteži.

Uteži iz litega železa po 20, 10 in 5 kilogramov so take, kakor kaže Pod. 8, tabl. II. Narejajo naj se malo koželjaste (konične) tako, da ima gornji premer 0,95 dolnjega, in

višina je blizo enaka doljnemu premeru. Te uteži imajo krožec (rinsk) kolobarnege prereza in gornja ploskev je oblike, kakor je viditi iz podobe, da se krožec lahko položi, in uteži, kadar jih kdo rabi, ena na drugo devajo.

Ako se vzame primerna (specifična) težkota litega železa = 7,1, in pri povedanih obmerih krožca (rinka), katerih treba kar je mogoče na tanko držati se, bodo te uteži imele take le obmere, izražene v milimetrih, namreč:

	20 K.	10 K.	5 K.
Cela visokost	160,0	126,9	100,7
Visokost do ravnine, na kateri stoji mali koželj	133,3	105,8	83,9
Visokost malega koželja in polokrožnega nastavka	26,7	21,1	16,8
Premer spodnje ploskve	160,0	126,9	100,7
„ najzgoranje ploskve	152,0	120,6	95,7
Premer izrezanega koželja, zdolaj	62,7	49,7	39,5
„ „ „ zgoraj	76,0	60,3	47,9
„ malega koželja, zdolaj	44,0	34,9	27,7
„ „ „ zgoraj	30,7	24,3	19,3
Notranji premer babice	16,0	13,0	10,0
Debelina babice	6,0	5,0	4,0
Širina „	16,0	13,0	10,0
Notranji premer krožca ali rinka	58,0	46,0	36,0
Debelina krožca	12,0	10,0	8,0

Iste uteži po 20, 10 in 5 K. iz medi ali podobnih zmesi narejene, imajo podobo valja (cilindra) bodi z butkom (jabelkom) bodi s nepregibnim locnjem ali obločcem (Pod. 9., tabl. II.), katerega (valja) visokost ima približevalno $\frac{11}{10}$ svojega premera.

Uteži po 2, 1 in 0,5 K. imajo brez razločka, naj bodo iz česar koli, podobo valja z butkom, ter jim je premer enak visokosti (Pod. 10, tabl. II).

Uteži po 200 gramov do 1 grama imajo podobo kolotov (krožnikov) z butkom: obmeri, katerih se je približema držati, vidijo se iz podob (tabl. II.)

Vkladne uteži (z oklopkom in vkladki) se ne pripuščajo k preskusu in štempljanju.

b) Tenke (precizne) uteži.

Tenke uteži katere bodi količine do 1 G. in iz česar koli narejene dobodo podobo prisekanih koželjev z manjšo spodnjo ploskvijo (tabl. III), katerih robi so nekoliko izokrogljeni. Uteži po 20, 10 in 5 K. imajo butek ali nepregiben locenj (oblok), uteži od 2 K. do 1 G. pa butek.

Obmeri, katerih se je približevalno držati, so ti le:

Pri utežih po

20 K. do 0,5 K. doljnji premer = 0,85 gornjega, višina = srednjemu premeru.

200 G. do 5 G. doljnji premer = 0,8 gornjega, višina = polovici srednjega premera.

2 G. in 1 G. doljnji premer = 0,8 gornjega, višina = $\frac{1}{4}$ srednjega premera.

Deli grama imajo obliko pravokotnih plehastih ploščic z vzvihanim krajem.

§. 22.

Druge posebnosti.

Iz medi in podobnih kovin narejene uteži, po tem uteži iz litega železa z butkom morajo z locnjem ali butkom vred biti iz celega (masivno) vlite; take uteži, katerim bi se butki (z vijakom ali šravfom pritrjeni) odviti dali, niso dopuščene.

Pri utežih iz litega železa po 20, 10 in 5 K. mora krožec (rink) biti varjen in babica, v katero se vdeva, (oziroma obločec pri tankih utežih iz litega železa) vlita brez vmesnega sredstva iz druge robe, kakor je svinec i. t. Babica ne sme štrleti iznad gornje utežne ploskve.

Vse uteži po 20 K. do 0,5 K., naj bodo narejene iz česar koli, morajo imeti na svoji gornji ploskvi okroglo upravnino (uravnavalno) luknjo, ki drži v votlino, kamor se deva upravnino (upravnina roba). Za upravnino pa naj se rabijo železni, svinčeni ali kositerni šprihi (zrna, šreteljni).

Kar se tiče tega, kolika bodi ta votlina ali jama, to naj se sirova utež iz litega železa — ker se pozneje dopolni s upravnino — vlija tako, da bode bistveno enake velikosti, kakor iz celega narejena polnotežna utež, vendar pa nekoliko ložja, za toliko namreč:

utež po	20 K.	največ za	200 G.	najmanj za	80 G.
„ „	10 K.	„ „	175 G.	„ „	70 G.
„ „	5 K.	„ „	150 G.	„ „	60 G.
„ „	2 K.	„ „	100 G.	„ „	40 G.
„ „	1 K.	„ „	80 G.	„ „	30 G.
„ „	0,5 K.	„ „	60 G.	„ „	25 G.

Pri médenih utežih, ki se že pri izdelovanji približema pravične napravijo, bode bolj majhna votlina zadosti.

Pri utežih iz litega železa mora luknja biti nad votlino nekoliko ožja nego na vrhni utežni ploskvi ter med obema mestoma razširiti se, da se preskusni zatik zdolaj postavi ter zatolčen nekoliko razžene na širino in torej trdno tiči. Pri treh utežih, katere imajo krožec, naj bode upravnina luknja na odstavni ploskvi, na kateri stoji mali koželj (Pod. 8, tabl. II).

Pri médenih utežih naj se upravnina luknja malo konično vglobi v dolžini od kakih 10 milimetrov.

Premer upravnine luknje naj pri utežih po 20, 10 in 5 K. znese 12 milimetrov, pri utežih po 2, 1 in 0,5 K. pa 8 milimetrov.

Zatik naj se naredi iz bakra (kufra) ali medi (mesinka) ter se mora tako zabiti, da mu štampeljska ploskev kolikor je mogoče pade v utežno ploskev.

Uteži po 200 G. in manjše naj se s tem uravnujejo, da se na spodnji ploskvi odstrugajo kolikor treba.

Vsaka k preskusu pripuščena utež mora imeti čisto in povsod gladko zgornjo ploskev, na kateri nij videti ni luknjic ali jamic, ako bi te bile tudi s čim zadelane, niti va-njo zabitih žebļjev. Médenim in iz podobnih kovin narejenim utežim mora se tudi na spodnji ploskvi znati, da so bile na strugarski klopi obdelovane.

Utežim iz litega železa mora črnilo biti vžgano, a nij dosti, da bi se samo s čopičem (penzeljnom) namazale.

Ne dopuščajo se take uteži, katere so vlite s krajem ven molečim (otorastim) ali tako izstrugane.

§. 23.

Preskus in meja dopuščenega pogreška.

Vsaka utež naj se preskusi, kakor ukazuje navodilo, in še le tedaj naj se potrdi s štempljem, kadar ji je razloček od pravila k večjemu za tu niže stoječe količine — in sicer sme trgovinska utež samo za toliko težja biti a ne ložja —, namreč:

Količina uteži.	Dopuščeni odstop ali razloček	
	a) pri tenki uteži.	b) pri trgovski uteži.
20 K.	1500 M.	3000 M.
10 „	900 „	1800 „
5 „	450 „	900 „
2 „	225 „	450 „
1 „	150 „	300 „
500 G.	90 „	180 „
200 „	40 „	80 „
100 „	25 „	50 „
50 „	20 „	40 „
20 „	10 „	20 „
10 „	8 „	16 „
5 „	5 „	10 „
2 „	3 „	6 „
1 „	2 „	4 „
50 C.	1 „	
20 „	1 „	
10 „	1 „	

Tenke uteži po 5 C. do 1 M. naj se vsaka posebej kolikor koli mogoče na tanko napravljajo ter se za vsake 4 kose skup, ki naredé najbližjo višjo jednico, dopušča odstop do $\frac{1}{100}$ dolžne težkote te jednice (t. j. tiste težkote, katero je ta jednica dolžna imeti).

§. 24.

Š t e m p l j a n j e.

Uteži s preskusnim zatikom dobivajo štempelj na površini tega zatika in če so iz medij ali podobnih kovin, še tudi na spodnji ploskvi; iz celega narejene uteži médene, bronaste (bronzene) i. t. d. pa na ploskvi, katera je, če utež pravilno postaviš, od zgoraj, in še na spodnji ploskvi; uteži v podobi plehastih ploščic se štempljavajo na goraji ploskvi.

Tenke uteži dobivajo na gornji ploskvi še drug štempelj v podobi zvezde s šest trakmi.

Drugi oddelek.**Propisi o merilnih orodjih, katera se preskušavajo in štempljajo.****I. Vage (tehtnice, vési).**

§. 25.

Dopuščene vage sploh.

K preskusu naj se pripuščajo samo take vrste vag, pri katerih sta razum in izkušnja porok za to, da imajo namenom javnega trgovanja potrebno občutljivost, pravičnost, nosilnost in nepremenljivost.

Torej se dopuščajo samo vage z vodom (s polugo), katere ustrezajo sploh tem le uvetom (pogojam):

- a) Vsaka dopuščena vaga mora, naj se dene na-njo breme ali ne dene, imeti stojno lego ravnotežja, v katero se vsegdar zopet povrne, ko jo zganeš in zavrtiš. Iznimek velja samo za vage s kembeljnomo (§. 28) ki nimajo točke brezbrementnega stanja
- b) Vse vrtilne osi, in njih šiške (teči) morajo biti jeklene, kolikor je mogoče čisto in gladko delane in tako ukaljene, da se jih dobra pila ne prime; šiške naj se samo z najskrajnimi ostricami dotikajo vrtilnih osi ter tako da, kadar se vaga pregiblje, ne bode prav nobenega zadevanja, zapinjanja ali drgnjenja.
- c) Vse vrtilne osi morajo biti trdno in nepremenljivo zvezane z dotičnimi vodi in tudi dovolj dolge, da morejo vsegdar s svojimi šiškami popolnoma, kolikoršne so, ostati v dotiki.

Ne dopuščajo se take vage, pri katerih ne tiče osi v vodih, ampak njih šiške.

- d) Posamezni deli vage naj bodo tako trdni in močni, da jim nij znati premene v podobi tudi kadar se največje dopuščeno breme na vago dene.
- e) Vsaka vaga naj ima vajvečje breme ali obtežilo, za katero je namenjena, na prav očitnem mestu v kilogramih izraženo. Vage izpod 1 K. nosilnosti smejo biti tudi brez tega zaznamenila.

§. 26.

Vrste dopuščenih naprav.

Na podstavi prej razloženih splošnih določil pripuščajo se k preskusu vage z vodom narejene po teh različnih načinih:

- a) enakoramene vage;
- b) raznoramene vage s premenljivo primerom vodovih ram (vage s kembeljnomo ali rimske, brezmeni);
- c) vage z mostom (mostovnice);
- d) zgornjosklednice (ki imajo skledice zgoraj nad prečko) ali stajalnice.

Pod a) naštete enakoramene vage, razen slabih branjevskih vag, in tako tudi pod b) omenjene vage s kembeljnomo pripuščajo se k preskusu za vsako večjo ali manjšo nosilnost; sledeči paragrafi določujejo meje nosilnosti, med katerimi so branjevske in drugovrstne pod c) in d) v misel vzete vage k preskusu dopuščene.

Za tenke (precizne) vage, ki morajo imeti večjo natančnost (§. 31) in katere treba kakor takšne meroizkusnemu uradu zglasiti, preskušavajo se edino enakoramene vage.

§. 27.

A. Enakoramene vage (enakoramenice).

Da se enakoramena vaga sme k preskusu pripustiti, mora razen ónega, kar se v §. 25 zahteva pri vagah, ustrezati še tem le posebnim uvetom:

- a) Gredeljnica (prečka) ne sme kazati nikake znatne različnosti, kar se tiče podobe obeh njenih ram, mora biti iz vporne ali trdne robe (kakor je jeklo, železo, med,

pakfon i. t.) pridno delana in največjemu bremenu (obtežilu), za katero se vaga namjenja, primerjeno močna biti;

- b) jeziček, ki ne sme biti krajši od pol gredeljnične dolgosti, naj bode raven in z gredeljnico trdno ter nepremeljivo zvezan. Srednja črta jezičkova naj stoji navpično na ravni (premi) črti, katera krajni ali končni osi veže, in nje podaljšek naj ide skozi ostri rob srednje osi.

V drugem sme jeziček biti k višku ali doli obrnen.

- c) Gredeljnica mora sama za se, t. j. če se skledice snamejo, imeti stojno ravnotežno lego, pri kateri črta končni osi vežoča stoji vodoravno, jeziček torej navpično;
- d) dalje mora gredeljnica kolikor je moči enakoramena biti, ter je na to stran dopuščen samo tak odstop, po katerem se pravičnost vagi ne krati nego k večjemu in edino v tisti meri, ki je po §. 31 še dovoljena;
- e) k gredeljnici spadajoče skledice morajo z lanci (verigami), vrvami ali locnji vred, na katerih visé, imeti po enako težo, ter se v napravo take teže ne smejo rabiti nikaka nepritrjena dopolnila (žica ali drat, kosi svinčeni, médeni i. t. d.).
- f) Ostra robova obeh polovic srednje osi morata pasti v eno ravno (premo) črto, katera stoji navpično na ravnini skozi gredeljnično podolžno os in jezičkova srednjico položeni ter je nekoliko nad črto končni osi stikajočo a nikakor ne pod njo;

- g) končni osi morata biti vspeoredni s srednjo, in obesila za skledice (zdele, torila) na njih morajo se popolnoma prosto gibati brez vsacega trenja ali zaviranja ob stranéh.

Pri vagah za navadno trgovanje je dopuščeno, narejati krajni osi v podobi krožcev, ki so z gredeljnico vred iz enega kosa delani in katerih notranji kraj je rob k višku obrnen, priostren, ležeč v ravnini s srednjo osjo vspeoredni;

- h) šiški za srednjo os (luknji od škarij ali precepa) morata — ko se vaga prosto ziblje — ležati v eni in isti višini (horizontalni ravnini).

Vage, ki jim šiške za srednjo os niso v prosto visečih škarjah, temuč na navpičnem stebriči, morajo biti tako napravljene, da je gotovo znati, kdaj stoji jeziček navpično v ravnotežji.

- i) slabe branjevske vage (Höklerwagen), katere so v javnem trgovanji samo do 2 K. enostranske obtežbe in samo za vaganje reči malega trga dopuščene, mora ta, ki jih nareja, označiti s tem, da na eno ramo znamenje H. W. udari.

§. 28.

B. Vage s kembeljnom (rimske, na štedér).

K preskusu se pripuščajo edino take vage s kembeljnom, ki same ob sebi ravnotežno obstajajo, in katerim so lestvice razdeljene na kilograme in na dopuščene dele ali drobce enega kilograma. Te vage morajo zraven splošnih uvetov, ki jih postavlja §. 25, ustrezati še tem le zahtevam:

- a) Vse osi morajo si biti vspeoredne in k gredeljnični podolžni osi navpične;
- b) luknji od škarij, v kateri se deva vrtilna os, morata — ko se vaga prosto ziblje — ležati v enaki višini; to isto velja za luknji obesilu za breme;

- c) srednja črta jezička, katerega dolgost naj znaša konči (vsaj) dvojno dolgost krajše vodove rame, mora stati navpik na gredeljnični podolžni osi in nje podaljšek iti skozi ostri rob vrtilne osi; širokost jezička in škarij bodi enaka;
- d) premična utež (kembelj, bêt, fekun) naj ima podobo krogle ter visi na vlti, na notranjo stran priostreni kljuki iz kovanega železa, ali pa bodi neločljivo zvezana z oklopkom, ki se po daljši gredeljnični rami sem ter tje premikuje, in ta oklopek naj ima marko, da bode mogoče utež gotovo postavljati na lestvične zareze in razločno z lestvice čitati, koliko kaj vaga;
- e) vsakolika teža kembeljna in z njim zvezane kljuke ali oklopka z obesilom vred mora znesti celo število kilogramov (brez drobcev) in to število naj bode s pristavljeno črko K. vdarjeno ali vrezano na kljuki, oziroma na oklopku;
- f) kadar ima daljša vodova rama dve lestvici, i. t. eno za manjša in drugo za večja bremena, mora najvišje breme, katero je moči na prvi lestvici izvagati, enako biti najmanjšemu bremenu, katero se dá na drugi lestvici vagati;
- g) ako je pri rimski vagi tudi skledica, v katero se devajo stvari, da se izvagajo, mora skupna teža skledice in verig, na katerih visi, babic in obesila biti takšna, da se gredeljnica ustavi v vodoravni legi, kadar se kembelj dene na lestvično z 0 zaznamovano zarezo, in sicer mora vaga tako izravnati se brez porabe kakih izravnil ali dopolnil, katera se je ne drže (kakor so žica, kosi kake kovine i. t.);
- h) delilne zareze na lestvici morajo druga od druge enoliko in sicer ne manj nego 3 milimetre vsaksebi (na razno) biti, ter tiste zareze, katerih naravnost je primerna nekemu (po velikosti vage različnemu) številu celih kilogramov, naj bodo zaznamovane z razločno izraženimi številkami, ki se dadó dobro čitati, in s pristavljeno črko K.;
- i) posebne naznambe največjega dopuščenega bremena na gredeljnici pri teh vagah za to nij potreba, ker že same lestvice kažejo, do katere teže jih je moči rabiti.

§. 29.

C. Vage z mostom (mostovnice).

Vage z mostom, katere se bodo pripuščale k preskusu, morajo biti ali decimalne (desetne) ali centezimalne (stotovne), to se pravi, utež in breme mora biti ali v primeri 1:10 ali pa 1:100; nobena druga primera nij dopuščena.

Razen splošnih zahtev, ki jih našteva §. 25, mora vsaka vaga z mostom, da bode pripuščena, ustrezati še tem le uvetom:

- a) Vaga mora kazati vsegdar eno in isto težo, naj se breme dene na katero koli mesto njenega mosta;
- b) ona mora imeti napravo, iz katere je vodoravno (horizontalno) stanje mosta razvidno;
- c) mora imeti tarovalnico (tarirnico) t. j. napravo, s katero je moči težo mosta, nosilnih vodov in potezalnikov izravnati tako, da gredeljnični jeziček, kadar vaga nij obtežena, kjer je prav obstane;
- d) vsaka vaga z mostom mora na očitnem mestu ime tistega, kateri jo je naredil, primeroma med utežjo in bremenom (1:10 ali 1:100) in zadnjič po §. 25 največje obtežilo, za katero je namenjena, na takšen način naznanjati, da je moči resnico te naznambe s štempljem potrditi in ohraniti;

e) na vsaki vagi te vrste bodi napravljeno zapiralo, s katero je moči vago zapreti, kadar se ne rabi. Pri tem naj ji most počiva najmanj na dveh v podobni malih koželjev (kegljev) narejenih podpiralnikih.

f) Vaga mostovnica po svojem drugem svojstvu dopuščena, katera pa namesto skledice za pokladanje uteži ima napravo za vaganje s premično utežjo in lestvico, ali poleg skledice še z lestvico in kembeljnomo opravljeno šino za izravnovanje manjših razložkov teže, sme se pripustiti k preskusu, ako je ta naredba taka, kakoršne morajo po §. 28 meroizkusnega reda biti lestvice rimskih vag, in če se kembelj ne dá snemati ter je vijak, s katerim bi bil kembelj pritrjen, ž njim samim neodločno zvezan.

Izmed zdanjih načinov, po katerih se delajo vage z mostom, pripuščajo se k preskusu za zdaj samo mostovnice pod temi le imeni znane, namreč:

1. Strasburška decimalna in centezimalna mostovnica,
2. Schönemanova mostovnica,
3. Šemberova decimalna in prenosna centezimalna mostovnica,
4. po Sagnier-u narejena centezimalna mostovnica s premično utežjo.

Ali je katero drugače narejeno mostovnico pripustiti, to razločuje za vsak slučaj posebej c. kr. prvomerska komisija.

Prenosne mostovnice, katerih največja nosilnost je izpod 20 kilogramov, ne pripuščajo se k preskusu.

Velike trdno stoječe vage z mostom morejo se še le ko so popolnoma postavljene na mestu, na katerem bodo stale, podvreči preskusu in štempljanju po meroizkusnem uradu.

§. 30.

D. Vage zgornjeskledične ali stajalnice.

K preskusu se pripuščajo samo take zgornjosklednice, pri katerih je težno kazalo nezavisno od mest, katera utež in breme na skledicah zavzemata,

katere imajo, naj se jim utež in breme postavita kakor koli, popolnoma svojo prostogibnost in še tudi v §. 31 zahtevano občutljivost,

pri katerih iz majhnih pogreškov v postavljenji ne izvira tolika nepravšnost v določanji teže, da bi prestopala mejo v §. 31 ustanovljeno, in katerih največja nosilnost nij izpod 1 kilograma.

Pri katerih načinih narejene vage se bodo z ozirom na prej omenjene uvete k preskusu dopuščale, to določi c. kr. prvomerska komisija za vsak slučaj posebej.

§. 31.

Preskus in meje dopuščenega pogreška ali odstopa.

Kadar se preskušuje vaga, treba ji po načinih meroizkusnim uradom zapovedanih raziskati pravičnost, občutljivost in nosilnost ter naj se vzame, da se vaga sme štempljati, kadar pogrešek v pravičnosti dosega k večjemu mejo občutljivosti, katere se za-njo hoče, in kadar vaga, obtežena z največjim dopuščenim bremenom, pokaže še razločen omah z utežno doklado, ki ne sme biti večja nego:

Utežna doklada
v primeri k eno-
stranskemu obte-
žilu.

1. Pri tenkih vagah, in sicer največje enostranske nosilnosti:	
od 5 K. in čez	$\frac{1}{10000}$
„ 250 G. do izpod 5 K.	$\frac{1}{5000}$
„ 20 G. „ „ 250 G.	$\frac{1}{2500}$
„ manj nego 20 G.	$\frac{1}{1000}$
2. Pri vagah za navadno trgovanje in to:	
a) pri enakoramenih vagah z gredeljnico in zgornjo-skledičnih največje eno- stranske nosilnosti:	
od 5 K. in čez	$\frac{1}{1000}$
„ manj nego 5 K.	$\frac{1}{2000}$
b) pri vagah s kembeljnomo ali rimskih	$\frac{1}{2000}$
c) pri vagah z mostom	$\frac{1}{2000}$
3. Pri slabih branjevskih vagah	$\frac{1}{500}$

§. 32.

Štepljanje.

Enakoramene vage se tako štepljavajo, da dobivajo na eni rami meroizkusni šteplj, na drugi letnico. Pri tenkih ali natančnih vagah je vrhi tega pristaviti pod ali poleg orla zvezdo šestotako.

Pri vagah s kembeljnomo naj se štepljajo gredeljnica na prvi in poslednji zarezi njenih lestvic, potem kljuka, oziroma oklopek in obesilo premične teže ali tekuna.

Pri mostovnicah se udari šteplj na vodovo ramo držečo uteži in se vrhi tega vžge še na pripravnih mestih njihovega mosta in nosilnih stebričev.

Ako ima mostovnica premično utež in lestvico, naj se ji le-ti štepljata kakor pri vagah s kembeljnomo.

Za vage zgornjosklednice bodo, kakor se jim bolj privilegajo, veljali propisi ali za enakoramenice ali za mostovnice dani. Gredeljnicam iz litega železa morajo biti vdejani bakreni ali médeni zatiki, na katere se udari šteplj.

II. Alkoholometri (vinskocvetni gostomeri.)

§. 33.

Dopuščena orodja.

K preskusu in štepljanju se pripuščajo samo taki stekleni alkoholometri, kateri kažejo v prostorninskih odstotkih (Volumspercenten), koliko alkohola ali vinskega cveta (vinske žestine) ima katera tekočina pri pravilni toplini (normalni temperaturi) od 12° R. v sebi, in katerim je vtaljen toplomer (thermometer), čegar posoda za živo srebro, ločena od samega gostomera, je brez druge obtežbe zadostno podtežilo zvezanemu z njim alkoholometru.

Vnanji premer posodice za živo srebro ne sme presežati 13 milimetrov. Orodje mora v vodi ali najslabšem vinskem cvetu, kateremu je namenjeno, tako plavati, da vretence po konci (vertikalno) stoji, in dovoljno stalnost v tej legi imeti. Vreteno mora biti popolnoma ravno.

Alkoholometri iz kake kovine, ali taki stekleni, kateri razen prej omenjene imajo še drugo lestvico, niso dopuščeni k preskusu.

§. 34.

Kakšni naj bosta lestvici (škali).

- a) Odstotna lestvica alkoholometrova lahko obsega polno lestvico od 0 do 100 ali samo neki del od nje, in to v celih odstotkih (percentih), ali z drobeci. Pri polni lestvici morata obe glavni točki, zaznamovani z 0 in 100 najmanj 160 milimetrov narazno (vsaksebi) biti; pri lestvicah, ki obsegajo samo nekoliko polne, ne smejo posamezni razdeli biti manjši od sovjemnih delov polne 160 milimetrov dolge lestvice.

Lestvica mora imeti zapisano ime in stanovališče tistega, kateri je to orodje naredil, težo orodja v centigramih, in oznamenilo: „Alkoholometer za prostorninske odstotke vinskega cveta, gostosti 0,7951 pri + 12° R. — Čitaj od zgoraj doli.“ Vtaknena mora biti v cev tako, da ji delilne črte ali zareze stojijo navpično na vretenci; a pritrjuje se z ribjim klejem (vizjim mehurjem) k notranji steni vretena. Mesto najvišje lestvične črte treba na vretenu rahlo z diamantom enkrat za vselej zaznamovati.

- b) Delilo toplomerove lestvice naj se naredi po Réaumuru in naj se oznameni, da je po Réaumuru; mora biti najmanj do 10 stopinj izpod ledišča (izpod ničle) podaljšana in pri + 12° rudeče začrtana.

§. 35.

Preskusba in meje dopuščenega pogreška.

Pri preskušavanji naj se dela, kakor uči navodilo. Štempljati se sme tako orodje samo tedaj, kadar:

1. ima na sebi, kar se v §§. 33 in 34 hoče;
2. ako alkoholometrova lestvica, primerjana s pravilno-lestvičnim omrežjem v to služim, ne kaže razločka čez $\frac{1}{10}$ lestvičnega dela;
3. kadar se o primerjanji s pravilnim (normalnim) alkoholometrom in toplomerom v eni in drugi lestvici ne pokaže čez $\frac{1}{4}$ stopinje razločka.

Štempljava se na alkoholometrovi papirnati lestvici, na katero se udarja tudi letnica in uradno zapisnikovo število.

§. 36.

Meroizkusni list, preračunski razkazek, nauk, kako rabiti to orodje.

Z vsakim alkoholometrom se izdaje tudi meroizkusni list in en primerek (ekzemplar) preračunskih razkazkov ali tabel s tiskanim poukom vred, kako se to orodje rabi.

Meroizkusni list obsega narejavčevo ime in stanovališče, dan opravljenega preskusa, uradno število zapisnika, razsežaj lestvice, težo orodja in meroizkusnega urada štempelj.

Ako kdo izgubi meroizkusni list, ne more mu se dati drug list drugače nego če se orodje vnovič preskusi.

III. Cukromeri (saharometri).

§. 37.

Dopuščena orodja.

Cukromeri ali saharometri z ukazom c. kr. finančnega ministerstva od 19. decembra 1852 (Drž. zak. kos LXXIX.) vvedeni za določevanje, koliko ima ječmenovka izlečka v sebi, morajo, — da bodo pripuščeni k preskusu in štempljanju, — težne odstotke cukra, kolikor ga je v raztopini čistega cukra in prekapane (destilovane) vode, pri 14 stopinjah Réaumur pravilne topline kazati, iz stekla narejeni in opravljeni biti z vtaljenim toplomerom, čegar posoda za živo srebro, odločena od gostomera samega, je brez druge obtežbe dovoljno podtežilo zvezanemu z njim cukromeru.

Vnanji premer posode živega srebra ne sme presegati 13 milimetrov. Cukromer mora v tekočini, v katero se ne potopi izpod svoje najnižje delilne črte, z dovoljno stalnostjo tako plavati, da mu vretence po konci stojí. — Vretence mora biti popolnoma ravno.

§. 38.

Kakšne naj bodo lestvice.

Cukromerova lestvica ne sme obsegati manj nego 24 stopinj počenši od 0; ona mora, šteječ od najnižje do najvišje zarez, biti najmanj 130 milimetrov dolga, in vsaka stopinja bodi še na petine razdeljena.

Na lestvici naj stojí narejalčevo ime in stanovališče, teža orodju v centigramih in označeno: „Cukromer za težne odstotke pri + 14° R. — Čitaj od zgoraj dolí“; lestvica bodi tako vrinena v cevko, da ji delilne črte stojé navpično na vretenu. Pritrjuje se k notranji steni vretenca z ribjim klejem (vizjim mehurjem) in mesto najvišje lestvične zarez, treba na vretenu enkrat za vselej rahlo z diamantom začrtati.

Toplomerova lestvica, katero treba po Réaumuru narediti od 0 do 25 stopinj in označeno, da je po Réaumuru, naj stojí na levi strani toplomerove cevke v črni barvi gori do tiste delilne zarez, katera se vjema s 14. stopinjo nad lediščem; ta zarez, bodi rudeče začrtana in na desno stran toplomerove cevke podaljšana. Ona veljá za ničlo popravni lestvici, ki bode z rudečimi črtami in številkami na tej strani narejena.

Da se dobodo tej popravni lestvici delilne črte, ki jih je pod in nad to ničlo potegniti, treba presledek med 14. in 4. stopinjo R. na štiri, in presledek med 14. in 24. stopinjo na šest enakih delov razdeliti; delilne zarez, pod 0 naj se zaznamujejo z 1, 2, 3, 4, a óne nad 0 z 1, 2, 3 i. t. d. do 6. Na lestvici bodi opomnjeno, da le-ta rudeča števila pomenijo desetinske odstotke in da jih nad 0 treba temu, kar kaže cukromerova lestvica, prištevati, pod 0 pa odštevati.

§. 39.

Preskus in meje dopuščenega pogrška.

Pri preskušavanji naj se dela, kakor uči navodilo, in štempljati se sme tako orodje samo tedaj, kadar:

1. ima na sebi, kar se ukazuje v §§. 37 in 38;
2. kadar cukromerova lestvica, primerjana s pravilno-lestvičnim omrežjem v to služočim, ne kaže razlike nad 0,1 stopinje; in

3. kaadr se v delilih obeh lestvic ne najdejo večji odstopi ali razločki od orodij služ-
čih za pravilo, s katerimi se je primerjalo, nego $\frac{1}{2}$ stopinje pri cukromerovi in $\frac{1}{4}$ stopinje pri
toplomerovi lestvici.

Štempljava se cukromer na papirnati lestvici, na katero se udarjata tudi letnica in
uradno zapisnika število.

§. 40.

Meroizkusni list.

Z orodjem se po opravljenem preskusu izdá tudi meroizkusni list, ki obsega narejar-
čvo ime in stanovališče, dan opravljenega preskusa, uradno število zapisnika, težo orodja
v centigramih in meroizkusnega urada štempelj.

Ako kdo izgubi meroizkusni list, ne more mu se dati drug list drugače nego če se
orodje vnovič preskusi.

IV. Plinomeri.

§. 41.

Dopušćeni plinomeri sploh.

K preskusu in štempljanju se pripušćajo samo taki plinomeri:

- a) kateri množino plina (gaza) po kubičnih (kostkovnih) metrih merijo;
- b) kateri plin merijo z vrtećim se plehastim, v vodo ali drugo pripravno tekoćino potop-
ljenim bobnom (mokri plinomeri), in
- c) kateri imajo priprave, kakoršnih je potreba, da se gotovo izmeri plinu prostornina
(volumen), kolikor ga prehlapi skoz orodje.

Jeli dopušćen kateri suhjih plinomerov, to določuje c. kr. prvomerska komisija za vsak
slučaj posebej.

§. 42.

Kakšni naj bodo plinomeri.

Od vsakega po splošnih določilih prejšnjega paragrafa dopušćenega plinomera zahteva
se še:

- a) da je boben, vrteći se okoli vodoravne osi, popolnoma zaprt v okrovu, ki ne pušća
plina, in da nihće do njega ne more, ne pokvarivši pozneje udarjenega štemplja;
- b) da ima nad licem tekoćine ležeći, plinojemni del bobna kolikor je mogoće neizpremen-
ljivo prostornino, zaradi česar mora biti neka priprava, da lice tekoćini kolikor se dá
v nepremeljivem narazji od bobnove osi vzdržava;
- c) da je za dolivanje namenjena naprava takšna, da nij moći pozneje, ko je orodje že
oštempljano, tekoćini lica više vzdigniti;
- d) da konci od okrovovih nog leže v eni in isti, z bobnovo osjo kolikor je koli mogoće
vzporedni ravnini;
- e) da vsa plinodržna prostornina bobnovih predelov ob plinovem tlaku od 40^{mm} visine
vodnega slopa stoji k kubićnemu metru v taki primeri, katera se s štélom (štélom
orodjem) na tanko izražuje;

f) da se do tega štéla ne more priti, ako se ne pokvari pozneje udarjen štampelj, in da posamezne cifrenice štélnega orodja obsegajo samo taka števila, katera merjeno množino plina v kubičnih metrih izražujejo; vrhi tega mora biti še priprava, da se z njo lahko domerjajo mali prostorninski deli prehlapevšega plina nizdoli do tiste količine, katera je potrebna k natančni določitvi kakega mogočega pogrška.

§. 43.

O z n a m e n í l o.

Na vsakem plinomeru mora, neločno od njega, povedano biti:

- a) ime in stanovališče tistega, kateri ga je delal;
- b) tekoče fabriško število ali čislo;
- c) kubična vsebina (Inhalt) plin sprejemajočega prostora bobnovega v litrih, te oblike:

$$I = ... \text{ Liter};$$

- d) največja plínova prostornína (Volumen), katero je plinomer namenjen na uro propuščati, izražena v kubičnih metrih, te podobe:

$$V = ... \text{ Kub. Met.};$$

- e) poslednjič mora na štélnem orodji stati izrečna opomnja, da kaže množino v kubičnih metrih.

§. 44.

Preskus in meja dopuščenega odstopa.

Plinomer naj se preskuša po propisih danih v navodilu ter bode samo tedaj štampelj, kadar štélno orodje prav kaže množino plina, kolikor ga je prošlo, ne več ne manj, pri čemer je dopuščen k večjemu pogršek od dveh odstotkov (percentov) na obojo stran.

§. 45.

Š t e m p l j a n j e.

Štampelj treba na več mestéh udarjati in sicer tako, da se po opravljenem štampljanju ne more brez povrede ali poškodbe tega štampelja priti ni do bobna ni do štéla niti do prave tekočini lice uravnujoče. Isto tako mora se ščit, ki obsega v §. 43 ukazana označila, s štampeljem tako pritrditi, da ne bode moči pozneje odločiti ga.

V. Poskusna mera in utež za žita.

§. 46.

Poskusna mera.

V poskušavanje dobrote kakega žita služi mera 0,2 litra = $\frac{1}{500}$ hektolitra držéca, ki se imenuje poskusni hektoliter, ter se nareja iz bakra ali medi v podobi valja, katerega premer in višina v svetlem iznaša 63,4 milimetrov. Valj treba zgoraj z obročem 4 milimetre visokim podkrepiti, tako da mu bode kraj (rob), kateri naj se gladko obrusi, kaka 2 milimetra debel. Obroč ima na dveh ravno nasprotnih mestih valjasta pilka, da se posoda lahko obesi na tehnično ramo. Na vnanji oblini se vreže ali udari označeno: $\frac{1}{500}$ H.

§. 47.

Poskusna utež.

Za poskusne uteži se preskušavajo in štempljajo uteži v gramih po 100, 40, 20, 10, 4, 2, 1, 0,4 in 0,2, ki veljajo petstoterno svoje prave teže; na svoji zgornji ploskvi imajo kolikoršna je katera, označeno: 50 K., 20 K., 10 K., 5 K., 2 K., 1 K., 0,5 K., 0,2 K., 0,1 K. Na spodnji ploskvi, razen dveh najmanjših iz teh uteži, naj se udari primera $\frac{1}{500}$.

Te uteži je narejati iz medi ali enakšne zmesi v podobi koluta (krožnika) zapovedani za trgovinsko utež, to da z okroglim butkom, samo dve uteži po 0,4 in utež po 0,2 grama imajo podobo plehastih ploščic z robom kvišku vzvihanim.

Ta vkladek naj se prilega skrinjici; v skrinjici je ob enem mala važica, ki ji poskusni hektoliter služi za eno skledico, in razalo (štrihavnik).

§. 48.

Preskus in meje dopuščenega pogreška ali odstopa.

Poskusne mere in uteži naj se preskušavajo po propisih, ki jih navodilo daje za posodne mere, oziroma uteži, ter ne smejo za več — nego je tu niže postavljeno — odstopati od pravila (normala), naj že bodo večje ali manjše od njega:

Pri poskusni meri	$\frac{1}{200}$	dolžne vsebine.
Pri poskusni uteži po	100 G.	50 M.
” ” ” ”	40 G.	35 M.
” ” ” ”	20 G.	20 M.
” ” ” ”	10 G.	16 M.
” ” ” ”	4 G.	10 M.
” ” ” ”	2 G.	6 M.
” ” ” ”	1 G.	4 M.

Kosa po 0,4 G. in kos po 0,2 G. naj se vsaka posebej kolikor je mogoče natanko napravita ter ne sme odstop teh treh uteži skup 4 M. presegati.

§. 49.

Š t e m p l j a n j e.

Poskusna mera se štempljava na vnanji oblini pod obročem in na zgornjem robu na treh mestih enako naravno; a poskusne uteži tako, kakor veleva §. 24.

VI. Merilni okvirji (oplate) za drva.

§. 50.

Kakšni naj bodo merilni okvirji.

Za odmero drv na drobno prodajanih pripuščajo se k preskusu in štempljanju leseni okvirji teh le veličin in obmerov:

Velikost ali količina	Obmera	
	Visokost	Dolgost
4 kvadratne metre	2 ^m	2 ^m
2 kvadratna metra	1	2
1 kvadratni meter	1	1

Velikost ali količina	Visokost	Obmera	Dolgost
0,5 kvadratnega metra	625 ^{mm}		800 ^{mm}
0,2 " "	400		500
0,1 " "	250		400

Oznamenilo (4 M., 2 M., 1 M., 0,5 M., 0,2 M., 0,1 M.) naj se vžiga na takem mestu, katero je viditi, kadar je okvir napolnjen.

§. 51.

Kako naj bodo narejeni.

Štirje oplatniki naj se na koncéh križem zvežejo s čepi ali zobmi ter je to zvezo na vsakem oglu dovoljno pritrčiti z 2 okljukoma iz kovanega železa, ki se vdela v les.

§. 52.

Preskus in meja dopuščene pogreška.

Vsečina se jim preskuša s tem, da se notranja dolgost in visokost izmeri, ter se sme štampelj samo tedaj udariti, kadar razloček od obmerov propisanih v §. 50 pri oplatah po 4, po 2 in 1 kvadratni meter 10 milimetrov in pri manjših 5 milimetrov ne presega.

§. 53.

Štampeljane.

Štampelj se vžiga na zvezah posameznih oplatnikov.

Tretji oddelek.

Pravila (normali).

§. 54.

Vrste pravil ali normalov.

Pravila so :

- I. Pravila za vsakdanjo rabo, s katerimi se mere in uteži, namenjene trgovanju, preskušavajo.
  - II. Prigledna pravila, katera služijo v popravo prejšnjih pravil pri meroizkusnih uradovih.
  - III. Glavna pravila, po katerih se prigledna pravila vzdržavajo, da so vsegdar pravična.
- C. kr. prvomerska komisija zaklada s temi pravili meroizkusne urade in nadzorne organe.

I. Pravila v vsakdanjo rabo.

§. 55.

Splošna določila.

Vsak meroizkusni urad mora za vsak predelek meroizkustva, s katerim se bavi, imeti v vsakdanjo rabo pravila, kakor so niže naštetá. — Narejajo se ta pravila po sledečih propisih, ter dobivajo štampelj c. kr. prvomerske komisije in pravila za tenko utež vrhi tega še štampelj z zvezdo.

Vsak meroizkusni urad je odgovoren za to, da mu se ta pravila vsegdar vjemajo ali skladajo s priglednimi pravili.

§. 56.

Pravila v porabo za dolgotne mere.

En meter kakor dočrtna mera iz medi, razdeljen skozi in skozi na centimetre, a prvi in poslednji decimeter na milimetre.

Ena trakasta mera iz jekla 5 metrov dolga, razdeljena na decimetre.

Odstop teh pravil od priglednih pravil sme znesti največ $\frac{1}{3}$ v §. 3 pod 1) in 5) povedanega, pri preskušavanji trgovskih mer še dopuščenega odstopa ali razločka.

§. 57.

Pravila v rabo za mere tekočin.

Ena oprema mér, t. j. po ena mera od 5 litrov nizdoli do $\frac{1}{2}$ litra in od 0,2 do 0,01 litra po delih v §. 5 povedanih. Pravilo za 5 litrov je narejeno iz trdovarjenega in prekovanega bakrenega pleha v podobi prisekanega koželja, ki mu je zgornji premer 100 milimetrov dolg, in katerega višina je enaka dvojnemu premeru od srede. Pravila po 2 litra in 1 liter vsebine, kakor tudi dalje polovičanega litra delajo se iz potezanih médenih trob (cevi), a pravila decimalnih delov litra od 0,2 L. nizdolu iz potezanih bakrenih trob, z vvarjenim dnom, v podobi valja, ki mu je višina enaka dvojnemu premeru; z debelejším, ravno obrušenim robom, z dotičnimi ravnobrušenimi steklenimi ploščami ali šipami;

ali: oprema steklenic (merilnih tikov) z ozkim valjastim grlom v enakih stopinjah ali delih; vsaka taka steklenica nosi blizo sredi grla znamko (marko), ki kaže doklej seže lice, če se prav natoči, in nad in pod njo naznambo največjega po §. 9 dopuščenega pogreška, kakor tudi vsebine.

Odstop teh pravil od dotičnih priglednih pravil ali, — če so se ugotovila s tem, da se je zvagala voda, s katero so do pravične vsebine napolnjena, — od dolžne vsebine ne sme pri pravilu za 5 litrov $\frac{1}{1000}$ presegati, a pri pravilih od 2 litrov nizdoli sme k večjemu $\frac{1}{2}$ po §. 9 dopuščenega največjega pogreška znesti.

§. 58.

Pravila v rabo za posodne mere suhega blaga.

Oprema posodnih mer od $\frac{1}{2}$ H. do 1 L. po delih v §. 12 povedanih; večje od $\frac{1}{2}$ H. do 5 L. iz trdovarjenega kovanega bakrenega pleha, manjše po 2 litra in 1 liter iz potezanih bakrenih trob, v podobi valja, kateremu je višina enaka premeru, z debelejším ravno obrušenim robom.

Ta pravila ne smejo od dotičnih priglednih pravil, ali; — če so se ugotovila z zvagano težo vode, s katero so bila napolnjena, — od dolžne vsebine odstopati za več nego $\frac{1}{1000}$ vsebine.

V preskus manjših posodnih mer od 0,5 L. nizdoli služijo porabna pravila za tekočinske mere.

§. 59.**Pravila v rabo za uteži.****a) Za trgovinsko utež.**

Po ena utež od 20 K. do 1 miligrama, katerih odstop od dotičnih priglednih pravil sme k večjemu $\frac{1}{2}$ po §. 23 pri preskusu trgovinskih uteži še dopuščenega pogreška znesti.

b) Za tenko utež.

Po ena utež od 20 K. do 1 miligrama, katerih odstop od dotičnih priglednih pravil sme k večjemu $\frac{1}{2}$ po §. 23 pri preskusu natančnih uteži še dopuščenega pogreška znesti.

Meroizkusnim uradom, ki ne bodo za preskušavanje tenkih uteži v polnem obsežji opravljeni, temuč so namenjeni edino za preskušavanje medicinalnih uteži, bode dovolj da imajo uteži od 200 gramov nizdoli.

K vsaki pod a) in b) imenovanih utežnih oprem spada ena oprema pogrešnih uteži v posebnem toku; vsaka izmed teh uteži ima, kolikor ji veličina dopušča, oznamenilo utežno, naznanja po §. 23 dopuščeni razloček ter ne sme sama imeti večjega pogreška, nego je v primeri k nje pravi težkoti po §. 23 za trgovinsko, oziroma tenko utež dopuščeno. K tenki uteži gredoče pogrešne uteži imajo zvezdo s šest trakmi.

Pravila v rabo za trgovinsko in tudi za tenko utež narejajo se od 20 K. do 1 K. iz litega železa, manjša od 500 G. do 1 G. pa iz medi. Pravila za trgovinsko utež imajo podobno valja z butkom, ki mu pri utežih po 20, 10 in 5 K. višina znesse $\frac{1}{10}$ premera, pri utežih od 2 K. doli do 1 G. pa je premeru enaka; pravila za tenko utež so malo koželjasta. Pri vseh teh utežih do uteži po pet gramov s to vred dá se butek zaradi uravnave ali upravitve odviti.

II. Prigledna pravila.**§. 60.****Splošna določila.**

Vsak meroizkusni urad mora imeti potrebna prigledna pravila, s katerimi si pravila v rabo služeča vzdržava, da so pravična. Ta pravila se narejajo po naslednjih propisih, sploh govoreč v enaki podobi kakor pravila za rabo ter dobivajo štampilj e. kr. prvomerske komisije, kateremu sta pridodana po dva zvezdna štampilja. Ona se nekatera posamič, druga v primerne skupine sestavljena vdevajo v zaprte toke, na katerem se nahaja ščitek z označenim „Control normale“ (prigledno pravilo) in povedbo vsebine.

Nadzorni organi so dolžni vzdržavati prigledna pravila, da bodo vsegdar pravična, in to vsak za meroizkusne urade svojega okraja.

§. 61.**Prigledno pravilo za dolgostne mere.**

Meter (metrovník) in to dočrtnik iz medi, razdeljen skozi in skozi na centimetre, a prvi in poslednji decimeter na milimetre.

Odstop od dolžne dolgosti ne sme presegati 0,02 milimetra.

§. 62.

Prigledna pravila za mere tekočin.

Ena oprema, t. j. po ena mera od 2 litrov nizdoli do $\frac{1}{2}$ litra in od 0,2 do 0,01 litra, iz potezanih médenih trob z vvarjenim dnom in debelejším, obrušenim robom, ter dotičnimi ravnobrušenimi steklenimi ploščami.

Odstop teh pravil od dolžne vsebine sme znesti največ $\frac{1}{4}$ v §. 57 za dotična porabna pravila še dopuščenega pogrška.

§. 63.

Prigledna pravila za posodne mere suhemu blagu.

Oprema mer od $\frac{1}{2}$ H. do 5 L. iz trdovarjenega kovanega bakrenega pleha z debelejším gladko obrušenim krajem in dotičnimi steklenimi ploščami.

Za prigled manjših rabnih pravil služijo v §. 62 našteta prigledna pravila.

Vsebina posamnih mer ne sme od dolžne vsebine za več nego $\frac{1}{4}$ v §. 58 pri dotičnih rabnih pravilih še dopuščenega pogrška odstopati.

§. 64.

Prigledna pravila za uteži.

Ena oprema uteži po 10, 10, 5, 2, 1 K., ki naj se za meroizkusne urade, kateri so v polnem obsežji opravljene za preskušavanje tenkih uteži, narejajo iz medi, za druge pa iz litega železa z médenim zatikom; 10 uteži v gramih, namreč po 500, 200, 100, 50, 20, 10, 5, 2, 1, 1 G. iz pozlačene medi;

10 uteži v miligramih po 500, 200, 100, 50, 20, 10, 5, 2, 1, 1 M. iz platine.

Teža posameznih uteži ne sme od dolžne teže odstopati za več nego $\frac{1}{4}$ v §. 59 za dotična rabna pravila tenkih uteži še dopuščenega pogrška.

III. Glavna pravila.

§. 65.

Splošna določila.

Da se prigledna pravila, dana meroizkusnim uradom, vsegdar pravična vzdržé, bodo v to postavljeni nadzorni organi imeli niže našteta glavna pravila.

O načinu, kako naj bodo narejena, in o tem, da naj se hranijo v posebnih tokih, veljajo tista določila, kakor za prigledna pravila (§. 60). Ta pravila niso štempljana, temuč imajo številko in poverilne liste, v katerih je povedano, koliko vsako posebej odstopa od dolžne količine.

Pri nobenem takem pravilu ne sme biti večji odstop od dolžne količine nego je dopuščen za dotično prigledno pravilo.

C. kr. prvomerska komisija preskušava v daljših razdobjih glavna pravila, so li še vsegdar pravična ali niso.

§. 66.

Glavno pravilo za dolgotno mero.

Meter dočrtnik iz medi, skozi in skozi razdeljen na centimetre, a prvi decimeter na milimetre.

§. 67.

Glavna pravila za posodne mere.

Mere od 2 litrov doli do $\frac{1}{2}$ litra in od 0,2 do 0,01 litra od vsake po ena iz potezanih médenih trob z debelejším, obrušenim robom in vvarjenim dnom, po oblikah, kakoršnih so rabna pravila za mere tekočin, z dotičnimi steklenimi ploščami.

Glavna pravila za posodne mere suhemu blagu se ne delajo, ker se bodo velika pri-gledna pravila ugotovljala s tem, da se zvaga voda, kolikor je držé, a za manjša lahko služijo glavna pravila tekočinskih mer.

§. 68.

Glavna pravila za uteži.

Uteži od 10 K. do 1 G. iz pozlačene medi in od 500 M. do 1 M. iz platine po raz-delbi v §. 64 povedani.

Četrty oddelek.

Druge potrebščine, s katerimi so opravljeni meroizkusni uradovi in nadzorni organi.

I. Vage ali tehtnice, priročna in pravilna orodja ali priprave.

§. 69.

Vage meroizkusnih uradov.

Vsak meroizkusni urad mora biti založen s potrebnimi enakoramenimi vagami dovoljne občutljivosti, da more preskušavati uteži, in sicer za preskušavanje tenkih uteži s pete-rimi vagami,

ki so namenjene za naslednje uteži	in kažejo razločen omah	
	pri obtežilu od	za doklado od
Št. 1 za 20 K. do nad 2 K.	20 K.	600 M.
	5 K.	180 M.
Št. 2 „ 2 K. „ „ 200 G.	2 K.	90 M.
	500 G.	36 M.
Št. 3 „ 200 G. „ „ 20 G.	200 G.	16 M.
	50 G.	8 M.
Št. 4 „ 20 G. „ „ 2 G.	20 G.	4 M.
	5 G.	2 M.
Št. 5 „ 5 G. in manj	5 G.	2 M.
	1 G.	0,8 M.

Za preskus trgovinskih uteži so zadosti vage št. 1—4, pri čemer se vaga št. 4 rabi tudi za uteži po 2 in 1 G.; za preskus medicinalnih uteži so zadosti vage št. 3—5.

§. 70.

Vage nadzornih organov.

Nadzorni organi meroizkusnih uradov morajo zaradi primerjanja priglednih z glavnimi pravili imeti petero vag iste nosilnosti, kakor je povedano v §. 69, katerih občutljivost pa je najmanj petkrat tolika, kakor se ondi določa.

§. 71.

Priročne priprave in orodja.

Meroizkusni uradovi morajo za tista meroizkustvena opravila, s katerimi se oni bavijo, biti opravljeni s tistimi pripravami (aparati) in priroki ali pripomočki ki so potrebni za izvrševanje v navodilih povedanih meroizkustvenih del, in ti priroki morajo biti takšni, kakor je zapovedano; sem spadajo:

Za preskus dolgočnih mer: lupa (povekševalnik), veliki kolomer (cirklje), željezni okljuk i. t.

Za preskus tekočinskih mer: plošča vodoravno postavljena, stavna mera, kapnice (birete) ali pogreškokazne steklenice, začrtniki (dleta) i. t. d.

Za preskus posodnih mer suhega blaga: grotlo za preskušavanje s prosom ali ogeršico (repico), razalniki, pogreškovne steklenice i. t. d.

Za preskus uteži: tarovalne (tarirne) uteži, pincete in vilice za prijemanje priglednih pravil i. t. d.

Za preskus vag ali tehtnic: stala, privesne uteži i. t. d.

§. 72.

Pravilne priprave ali orodja.

Naprave, katere služijo namesto pravil ali normalov, naj se narejajo tako in takšne, kakor navodila tanje določujejo, in meroizkusni uradovi jih smejo samo tedaj rabiti, ko jih je c. kr. prvomerska komisija ali v to postavljeni nadzorni organ preskusil in našel, da so dobre.

Sem spadajo zlasti:

Naprave za merjenje večjih množin kake tekočine s kubiranimi posodami;

naprave, pri katerih se s porabo decimalne vage določuje vsebina sodov po teži vode, kolikor je držé;

preskuševalne priprave za plinomere.

V vseh tistih slučajih, kjer se potrebujejo preračunski razkazki ali tabele, n. pr. kadar se določuje vsebina posodnih mer ali sodov po teži vode, ki jo držé, treba rabiti tabele, katere c. kr. prvomerska komisija na svetlo dá.

§. 73.

Pravilna orodja za alkoholometre, cukromere in dotične toplomere.

Za preskušavanje alkoholometrov, saharometrov in dotičnih toplomerov smejo se rabiti samo od c. kr. prvomerske komisije prejeta pravilna orodja. Ta orodja imajo pravilno lestvico razdeljeno po četrtninah stopinje. Vsak meroizkusni urad, kateremu je to delo izročeno, mora imeti po eno porabno in eno prigledno pravilo.

II. Štemplji (belegi) in pečati.

§. 74.

Občno štempeljsko znamenje.

Za občno štempeljsko znamenje je določen državni orel.

§. 75.

Štempelj c. kr. prvomerske komisije.

Štempelj c. kr. prvomerske komisije kaže na obeh stranéh poleg državnega orla zvezdo s šest trakmi in, ako velikost dopušča, opis: k. k. Normal-Aichungs-Commission (c. kr. prvomerska komisija).

§. 76.

Vsak nadzorni organ dobode svoje redovno število, ter ima v štampilji v levo od državnega orla svoje redovno število, v desno pa zvezdo šestotrako.

§. 77.

Vsak meroizkusni urad ima v štampilji v levo od državnega orla število nadzornega organa, pod katerim je, a v desno od njega redovno število, katero mu je v okraji tega nadzornega oblastva odkazano.

§. 78.

Razglas štampeljskih znamenj.

C. kr. prvomerska komisija razglasi kazalo vseh meroizkusnih uradov ter pové, kateri štampelj bode imel vsak izmed njih.

§. 79.

Pečati in barveni štampilji.

Pečati in večji barveni štampilji nadzornih organov in meroizkusnih uradov dobodo razen gori povedanih znamenj še opis, ki naznanja njihovo ime in kraj.

§. 80.

Potrebni štampilji.

Meroizkusni uradovi morajo, vsak po svojem področji, za posamezna meroizkustvena dela založeni biti s temi le štampilji:

1. Četvero ostrih štampeljev 8 do 2 milimetrov dolgega premera, za dolgostne mere iz kovine in trdega lesa, bakrene in medene zatike, uteži iz drugih kovin razen železa, gredejnice tehtnične, plinomere, izmed katerih imajo večji polno ornamenilo (§. 77), najmanj pa samo občno štampeljsko znamenje (§. 74).
2. En jamičasto (vbokneno) vrezan štampelj 6 milimetrov dolgega premera s polnim oznamenilom, ki se naudarja na kositarne kaplje.
3. Dva štampilja premera 15 in 8 milimetrov dolgega, s polnim oznamenilom, za naudarjanje na lesene stvari.
4. Trije štampilji po 70, 50 in 25 milimetrov, s polnim oznamenilom, za vžiganje.
5. En suh štampelj od 6 do 8 milimetrov s polnim oznamenilom za papirnate lestvice.
6. Trije štampilji od 4, 3, 2 milimetrov, ki udarjajo zvezdo s šest trakmi.
7. Dve opremi številnih štampeljev z vejico vred za naudarjanje.
8. Štiri opreme številnih štampeljev z vejico za vžiganje.
9. Vžigalni štampilji za drobca $\frac{1}{2}$ in $\frac{1}{4}$.
10. Trije ostri štampilji z letnico ki so ji številke (cifre) po 5, 2 in 1 milimeter visoke.
11. En jamičasto vdolben štampelj z letnico, ki so ji številke po 2 milimetra visoke, za na kositarne kaplje.
12. Vžigalni štampilji za letnico.
13. Vžigalni štampilji za črke: K., L., H., T. in znamenje: Nr. (št.), izmed teh je črka L. dvojne velikosti.

Peti oddelek.

Opravila meroizkusnih uradov.

§. 81.

Preskus in štempljanje novih predmetov.

Vsak meroizkusni urad mora za javno trgovanje namenjene nove predmete, ki mu se prinesó na preskus in štempljanje, — ako spada pod njegovo področje preskušavati jih in če so sploh takšni, da jih je po določilih tega meroizkusnega reda moči sprejeti, — po propisih tega meroizkusnega reda preskusiti, so li prav narejeni in pravični, ne vprašaje po njihovem izviru, od kod so, ter naj po tem oštemplja samo tiste, ki ne kažejo večjega odstopa od pravila nego je še dopuščeno.

§. 82.

Kako ravnati s predmeti, kateri se najdejo da niso pravični.

Predmete, o katerih se pri preskušavanji najde, da se ne morejo štempljati, treba do-
tičnikom nazaj dati ter povedati, zakaj; popravljati jih meroizkusnim uradom nij dovoljeno.

§. 83.

Preskušavanje takih predmetov, ki se v trgovanji že rabijo.

Vsak meroizkusni urad mora predmete, ki se že nahajajo v javnem trgovanji ali občenji in torej že imajo na sebi meroizkusne štemplje, — ako ima pravico preskušavati in štempljati jih ter mu se prineso, da jih vnovič potrdi (precimentuje), kakor veleva člen XV reda za mere in uteži od 23. julija 1871, — vnovo preskusiti in z meroizkusnim štempljem in tekočo letnico oštempljati, ako njih pogreški ne presegajo v tem meroizkusnem redu dopuščenih mej.

§. 84.

Sodelovanje meroizkusnih uradov pri nadzoru o meri in uteži.

Meroizkusni uradovi imajo dolžnost, pri policijskem nadzoru o merah, utežih in vagah v trgovanji rabljenih po ukazih, ki so ali bodo o tem dani, kolikor je potreba pripom-
govati.

§. 85.

Preskusne pristojbine (preskusnine).

Meroizkusni uradi pobirajo za storjena meroizkustvena dela v taksi postavljene pristoj-
bine ali plačila. Brezuvetno je prepovedano znižati pristojbino v drugih slučajih, kjer nij to
v taksi posebej ukazano.

§. 86.

List, potrjujoči uradno preskusbo.

Meroizkusni uradovi so dolžni o preskusu, ki ga opravijo, po obrazcih v navodilu uka-
zanih izdajati liste, na katerih se ob enem potrjuje plačilo pristojbin.

§. 87.

Preizredna meroizkustvena dela.

Po §. 2 ukaza c. kr. trgovinskega ministerstva od 17. februarja 1872 razločuje c. kr. prvomerska komisija, če se bodo smele kake druge priprave k preskusu in štempljanju pripuščati.

Ako bode torej treba ukazati kako posebno preskušavanje in štempljanje, o katerem ta meroizkusni red ne govori, naj se dotični nasveti podnesó c. kr. prvomerski komisiji, katera, sklenivši o dopustitvi, izdá tanje propise o tem, kako treba pri meroizkustvenem delu postopati.

§. 88.

Letni pregledi opravil.

Meroizkusni uradovi bodo po črteži, katerega prejmejo od c. kr. prvomerske komisije, vsako leto kazalo meroizkustvenih del, ki so jih imeli, in potirjanih pristojbin sestavljali in vsak svojemu nadzornemu organu pošiljali.

Šesti oddelek.**Prehodne določbe.**

§. 89.

Splošne določbe.

Meroizkusni uradovi naj k štempljanju mer in uteži, ki so po propisih tega meroizkusnega reda narejene, preskusivši jih, od 1. januarja 1873 jemljó tukaj propisane štemplje, a za potrjevanje takih predmetov, kateri so narejeni in preskuševani po propisih, ki jim mine veljava s koncem leta 1875, naj rabijo dozdanje štemplje. Le-ti štemplji se počenši od 1. januarja 1876 ne bodo smeli več rabiti.

§. 90.

Preskus in štempljanje dolgotnih mér.

Do konca leta 1875 je dopuščeno, za javno trgovanje preskuševati in štempljati paličaste mere, katere z ozirom na svojo dolgost propisom §. 1 zadovoljujejo, ako tudi poleg meterske mere imajo in kažejo še Dunajsko mero, katera do gori omenjene dobe postavno veljá; nasproti pa počenši od 1. januarja 1873 nij dopuščeno, preskušavati in štempljati takih paličastih mér, katerim je vsa dolgost med njenima končnima markama skup po Dunajski meri določena, in ki imajo ob enem še razdelilo po meterski meri na sebi.

§. 91.

Preskus in štempljanje vag ali tehtnic.

Nove vage, ako so narejene po propisih tega meroizkusnega reda, treba že počenši od 1. januarja 1873 z novim štempljem potrjevati.

To isto veljá za vnovično štempljanje že zdaj v trgovanji rabljenih vag; pri njih treba kolikor se dá, pristaviti v §. 25 e) zapovedano znamenilo največje nosilnosti.

§. 92.

Preskus in štempljanje alkoholometrov in saharometrov.

Pri preskusu alkoholometrov in cukromerov treba že od 1. januarja 1873 počenši v §. 39 zapovedano naznambo teže v centigramih izraziti in tudi, — to da samo če so po propisih tega meroizkusnega reda (§§. 33, 34, 37 in 38), — z novim štempljem oštempljati.

§. 93.

Preskus plinomerov.

Nov e plinomere treba že od 1. januarja 1873 počenši po propisih tega reda napravljati, preskuševati in štempljati.

Plinomeri, kateri so že zdaj v rabi, pripuščajo se do konca leta 1875 k preskusu in štempljanju, če tudi ne kažejo po meterski meri, samo da se o preskusu najde, da so v drugem dobri. V tem slučaju treba na plinomeru kubično vsebino plin sprejemajočega bobnovega predela v litrih ($I = \dots L$) in največjo prostornino plina, kolikor ga ima na uro propuščati, v kubičnih metrih ($V = \dots \text{Kub. Met.}$) naznaniti. Ako se plinomer v bistvenih členih popravlja (kadar se naredí novo vratilo, nov boben, nov okrov, novo štélo ali brojilo in kadar se merni prostor predrugači), treba ga prenarediti, da bode po meterski meri kazal, in potem preskuševati ter štempljati.

Na Dunaji, dne 19. decembra 1872.

C. kr. prvomerska komisija.

Herr s. r.

Popravek.

V §. 30 na strani 622 v prvi vrsti namesto: težno kazalo, čitaj: **kazanje teže.**

T a r i f a

meroizkusvenih pristojbin, ki se bodo pobirale po §. 85 meroizkusnega reda od 19. decembra 1872.

V izvršitev reda o merah in utežih od 23. julija 1871, izdana po c. kr. prvomerski komisiji.

Vvodne opomnje.

1. Pristojbine pod *A* se zaračunajo tedaj, kadar preskus meroizkusnemu uradu prinesenega predmeta pokaže, da je taisti po propisih meroizkusnega reda dopuščen, ter se tičejo vsega meroizkusvenega dela skupaj, t. j. preskuševanja in štempljanja dotičnega predmeta.

2. Pristojbine pod *B* naj se jemljó v tistih slučajih, kjer se je predmet samo preskušaval a ne štempljal, torej pri takih novih ali na vnovični preskus prinesenih predmetih, na katerih se je našel večji pogrešek ali razloček nego je dopuščen, ki so se tedaj neštempljani nazaj dali.

Ta pristojbina se tedaj ne plačuje, kadar se kateri predmet brez daljega preskusa o pravičnosti precej zavrne za to, ker nij, kakoršen mora po propisu biti gledé robe, oznamenila in druge naprave.

3. Za meroizkusvena dela zunaj urada, — naj se opravijo po službenem ukazu ali na prošnjo dotičnikov, — zaračuni meroizkusni uradnik poleg pristojbin gredočih po tarifi še:

- a) za dijete po dolgosti časa potrošenega pri opraviilu s potjo tja in nazaj na pol dne (5 ur in manj) . . . . . 2 gl.,
 pri daljem času na vsak dan . . . . . 4 gl.;
- b) troške, ki jih prizadene okolnostim primerna odprava tja in nazaj;
- c) troške za prevoznjo pri opraviilu potrebnega orodja in za potrebno pomoč pri delu.

V slučajih prepira razločuje nadzorno oblastvo dotičnega meroizkusnega urada, koliko gre za dijete in troške v račun postaviti.

P r e d m e t	A.	B.
	za preskus in štempljanje	za preskus brez štempljanja
krajcarjev		
I. Dolgostne mere.		
(Št. 1—6 v §. 3 meroizkusnega reda)		
1. Tenke paličaste mere iz kovin . . . . . Za preskus delila je pri teh merah za vsakih sto ali ne polnih sto delilnih črt zaračuniti	30 15	15 .
2. Navadne paličaste mere iz kovine ali od 0·5 metra nizdoli, tudi iz trdega lesa, slonokosti i. t. d.:		
dolge po 2 metra	30	15
" " 1 meter	15	7
" " 0·5 metra in 0·2 metra	10	5
" " " po 5, 4 in 2 metra	10	5
" " " po 1 meter in 0·5 metra	6	3
3. Paličaste mere lesene, dolge po 5, 4 in 2 metra	3	1
4. Metri (metrovniki) za krojno blago		
5. Trakaste mere iz kovinske plehovine ali ploče: od 20 do 5 metrov za vsakih 5 metrov	20	10
od 5 do 2 metrov za vsakih 2 metrov	15	7
6. Konjske mere	10	5

Predmet	A.	B.
	za preskus in štempljanje	za preskus brez štempljanja
	krajcarjev	
II. Mere tekočin.		
Mere po 20 litrov	40	.. . . .
„ „ 10 „	24	.. . . .
„ „ 5 „	14	.. . . .
„ „ 2 litra	10	.. . . .
„ „ 1 liter	6	.. . . .
vsaka manjša mera	4	.. . . .
III. Sodi.		
Za sod držčč do 50 litrov	10	.. . . .
„ „ „ čez 50 litrov do 150 litrov	15	.. . . .
Pri sodih držččih čez 150 litrov zaračuni se za vsakih 10 litrov	1	.. . . .
pri čemer se ostanek izpod 10 litrov šteje za polnih 10 litrov.		
Za iznajdbo in naudarjanje tare	25	.. . . .
IV. Posodne mere za suho blago.		
Mere po 50 litrov	60	30
„ „ 25 in 20 litrov	30	15
„ „ 10 litrov	20	10
„ „ 5 „	14	7
„ „ 2 litra	10	5
„ „ 1 liter	6	3
vsaka manjša mera	4	2
Mere po 1 hektoliter (za oglje)	30	15
Razi (razala, štrihavniki)	5	2
V. Uteži.		
a) Trgovinska uteži.		
20 kilogramov	20	10
10 in 5 kilogramov	10	5
2 kilograma in 1 kilogram	6	3
50, 20, 10 in 5 dekagramov	4	2
za vsako manjo utež	2	1
b) Tenke (natančne, precizne) uteži.		
20 kilogramov	30	15
10 in 5 kilogramov	16	8
2 kilograma in 1 kilogram	10	5
500, 200, 100 in 50 gramov	6	3
za vsako manjo utež	4	2
Opomnja. Pri vseh utežih znižajo se pristojbine predelka A za 20 odstotkov, kadar kdo po 100 kosov ali več od ene in iste teže ob enem k preskusu prinese; a postavki predelka B ostanejo v takih slučajih nepremenjeni.		

Predmet	A. za preskus in štempljanje		B. za preskus brez štempljanja	
	gl.	kr.	gl.	kr.
VI. Vage.				
a) Enakoramenice z gredeljnico za trgovanje.				
Pri največji enostranski nosilnosti od 500 in izpod 500 gramov		10		5
čez 500 gramov do 5 kilogramov		20		10
" 5 kilogramov do 20 kilogramov		30		15
" 20 " " 50 "		40		20
" 50 " " 100 "		50		25
za vsakih 50 kilogramov čez, povišek od		10		5
Za posebno preskusbo dveh skledic k vagam do 20 kilogramov nosilnosti				5
čez to				10
b) Enakoramenice z gredeljnico kot tenke vage.				
Pri največji enostranski nosilnosti od 500 gramov in manjši		30		15
čez 500 gramov do 5 kilogramov		60		30
" 5 kilogramov do 20 kilogramov		90		45
" 20 " " 50 "	1	20		60
za preskusbo skledic kakor pod a).				
c) Branjevske vage				
		10		5
d) Zgornjoskledične vage ali stojalnice.				
Dvakrat toliko kolikor pod a).				
e) Vage rimske ali s kembeljnom (brezmeni).				
Pri največji nosilnosti do 5 kilogramov		50		25
čez 5 kilogramov do 20 kilogramov		65		32
" 20 " " 50 "		80		40
" 50 " " 100 "		95		48
za vsakih 100 kilogramov več, povišek od		15		8
f) Strasburške mostovnice.				
Pri največji nosilnosti od 20 kilogramov		60		30
Do največje " " 50 "		80		40
" " " 250 "	1			50
" " " 500 "	1	50		75
" " " 750 "	2		1	
" " " 1.000 "	2	50	1	25
" " " 1.500 "	3		1	50
za vsakih 500 kilogramov čez, povišek od		50		25
g) Vage mostovnice po različnih načinih napravljene.				
kakor pod f).				
Za preskusbo pri mostovnicah dopuščene naredbe s premično utežjo (s kembeljnom) in lestvico zaračunja se 25 kr. priklada.				
VII. Alkoholometri in cukromeri.				
Za en alkoholometer		30		15
Cena preračunske table in pouka, kako rabiti, za alkoholometre		10		
Za en cukromer (saharometer)		30		15
Vnovični preskus zaradi izdatbe novega meroizkusnega lista				15

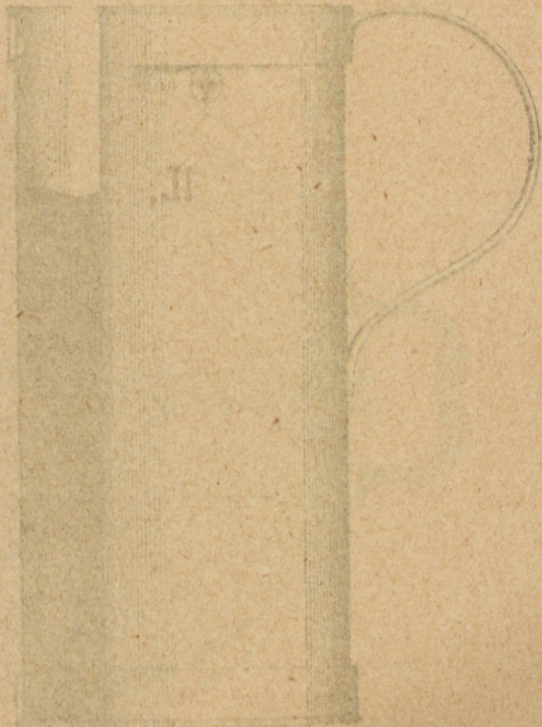
Opomnja. Za preskus lestvic (VII. navodilo št. 3) ne plača se nič, kadar se lestvica za to zavrne, ker nij prav razdeljena.

P r e d m e t	A.		B.		C.	
	za preskus in štempljanje		za preskus brez štempljanja		za postranska dela	
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
VIII. Plinomeri.						
Do največje prostornine plina, ki ga bode po svoji napravi plinomer v eni uri propuščal, namreč:						
od 0.25 kubičnih metrov		50		40		30
„ 0.5 „ „		75		60		35
„ 1 „ „	1			80		40
„ 2 „ „	1	50	1	20		50
„ 4 „ „	2		1	60		60
„ 6 „ „	2	50	2			70
„ 8 „ „	3		2	40		80
„ 10 „ „	3	50	2	80		90
„ 15 „ „	4		3	20	1	
za vsakih 5 kubičnih metrov in za vsak preostajóči drobec te količine, čez to še po		50		40		10
Predelek C se tiče samo s preskuševanjem neogibno združenih postranskih del, za katera gre troškom in delu primerno vsoto, vendar ne čez gornje postavke zaračunjati.						
IX. Poskusna mera in utež za žita.						
Za preskus in štempljanje poskusnega hektolitra (0,2 litra), poskusnih uteži in dotičnih vag naj se z ozirom na velikost teh predmetov pristojbine po IV, V in VI b) v račun postavljajo.						
X. Merilni okvirji (oplate, romi) za drva.						
Mere po 4 in 2 kvadratna metra		10		5		
„ „ 1 kvadratni meter, 0.5, 0.2 in 0.1 kvadratnega metra		6		3		

Tab. I.

Tab. 2.

(Lorenz)

Tab. 3.

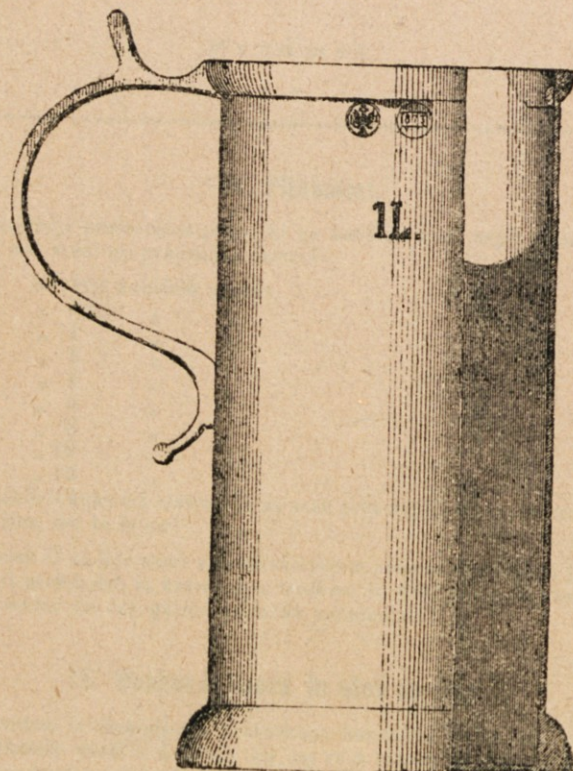

Tab. 4.

Tab. 1. in 1/2 ...
Tab. 2. in 1/2 ...

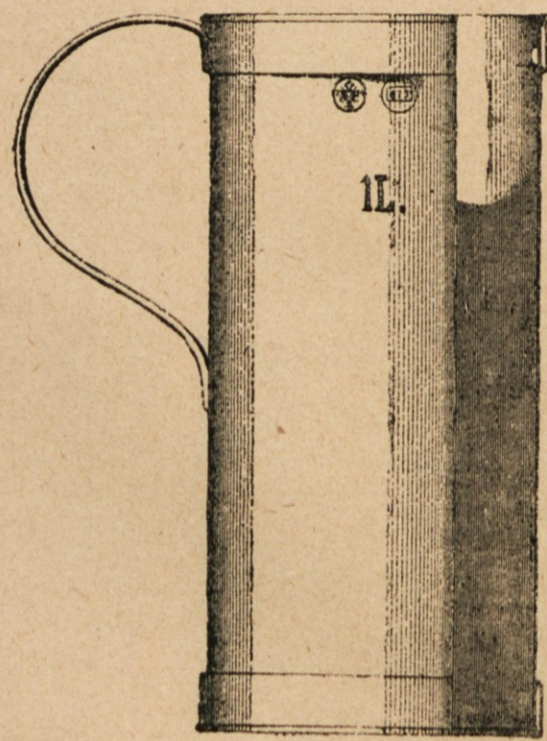
Pod. 1.

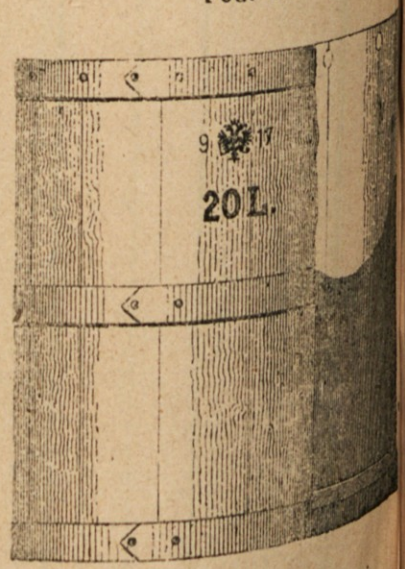
Pod. 3.

Pod. 2.

Pod. 5.

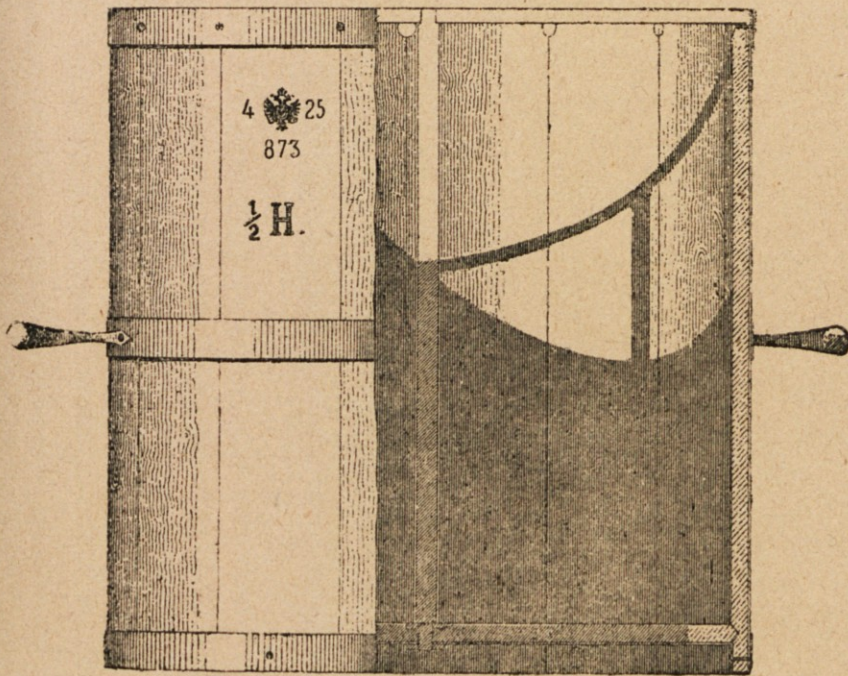

(Slovenskih.)

Pod. 1 in 2 v $\frac{1}{2}$ prir. velikosti.
Pod. 3, 5, 6 i 7 v $\frac{1}{4}$ prir. velikosti.

Pod 6.

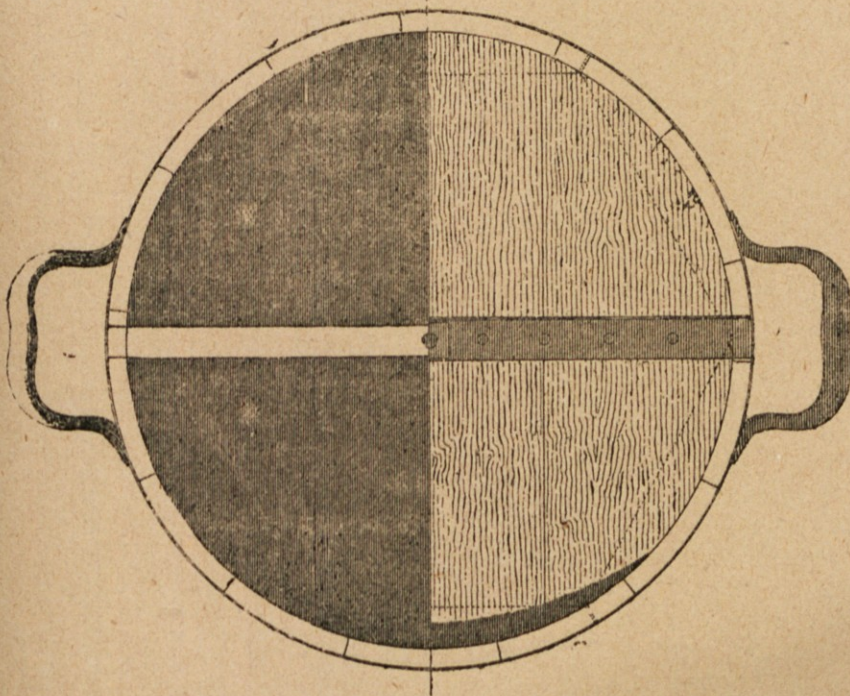

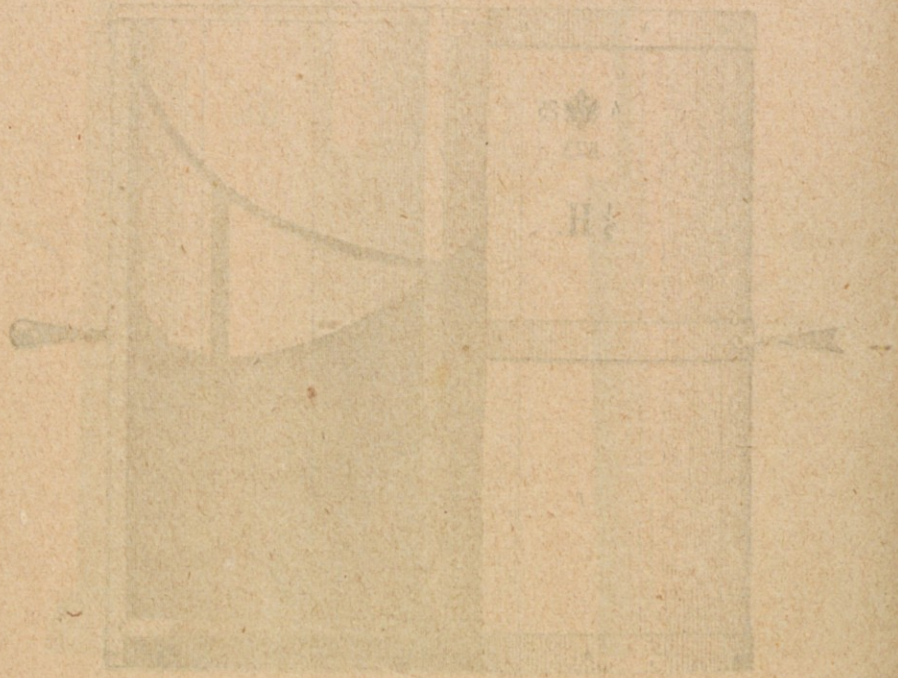
Pod 7.

Videž

od zgoraj

od zdolaj

Vides

of wood

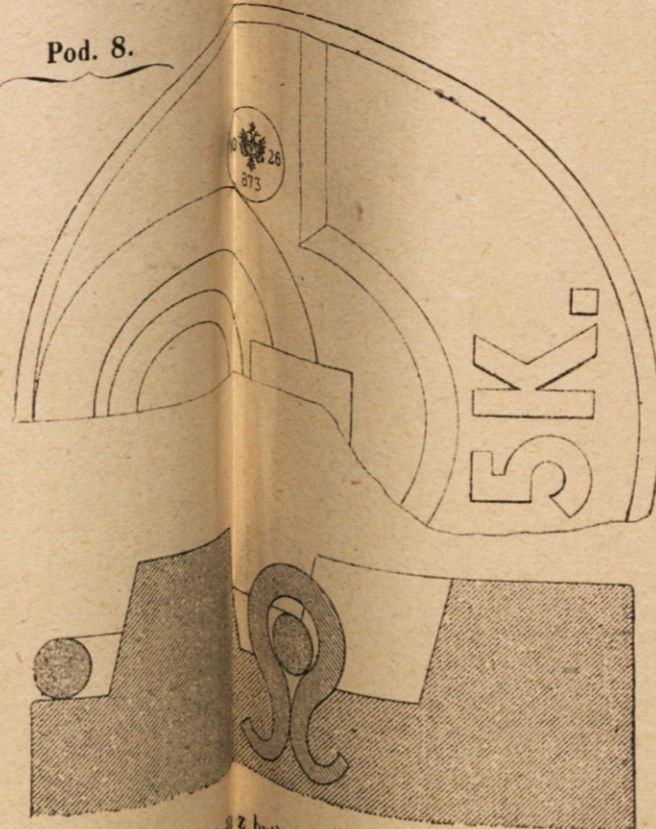
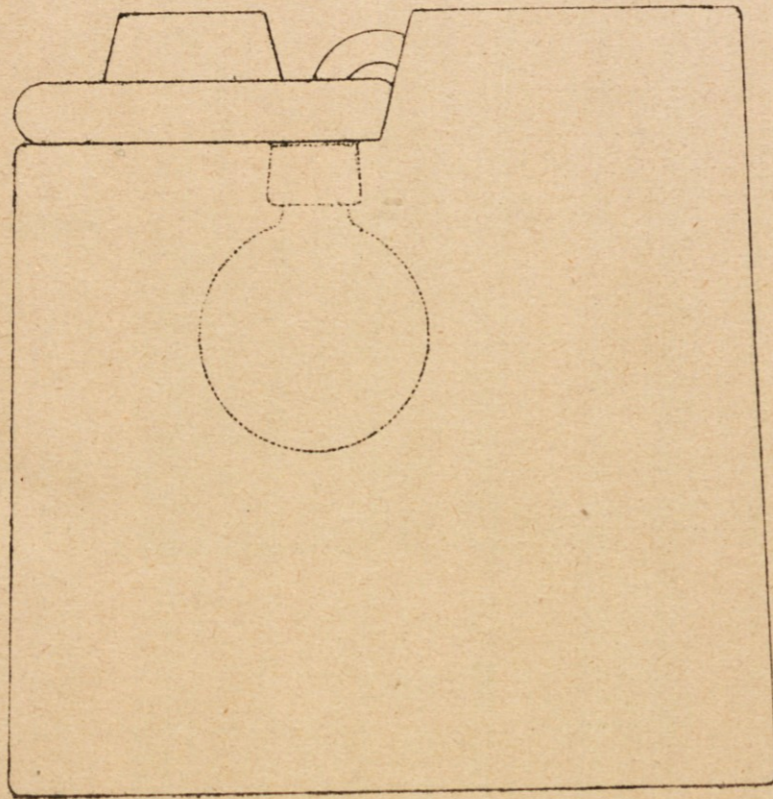
of wood

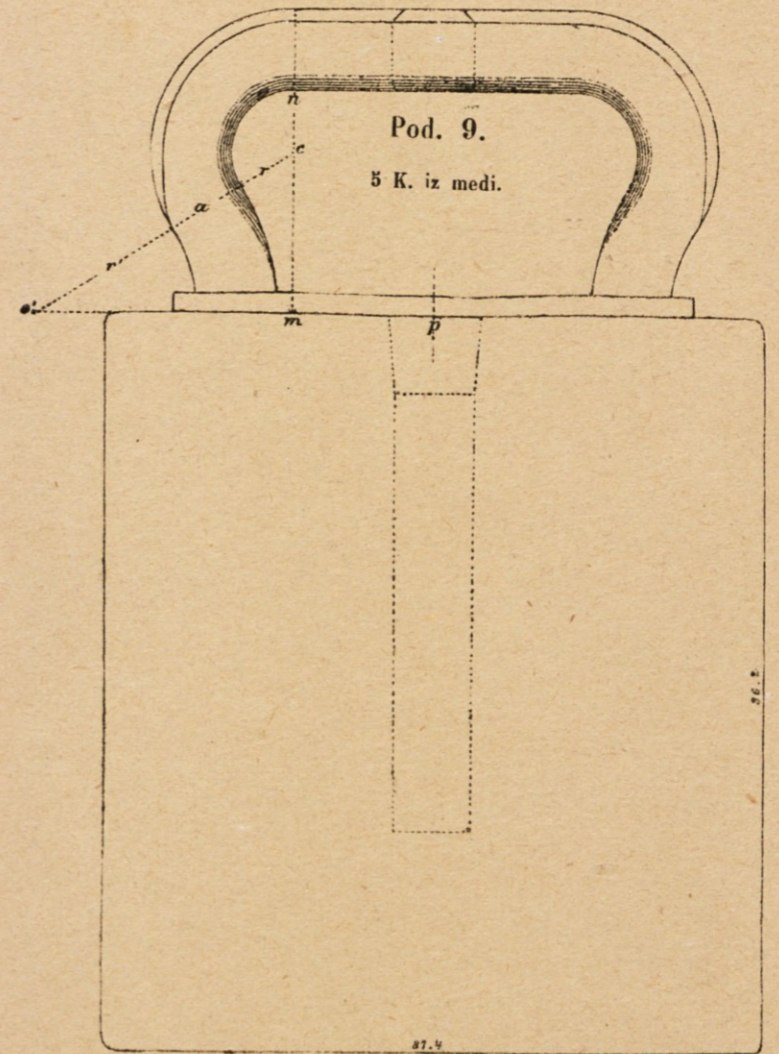

Trgovinska utež.

Vsi obmeri (izmeri) so izraženi v milimetrih.
 Primerna (specif.) težkote tega železa = 7,1, medi = 8,4.

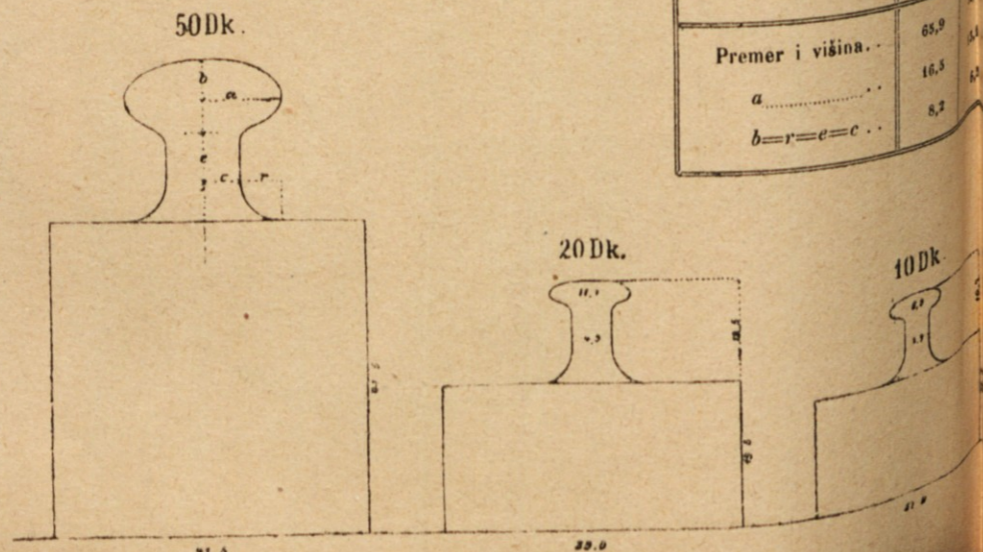

Obmeri uteži z butkom.
(Pod. 10.)

Obmeri utežim z ločnjem (oblokom.)
(Pod. 9.)

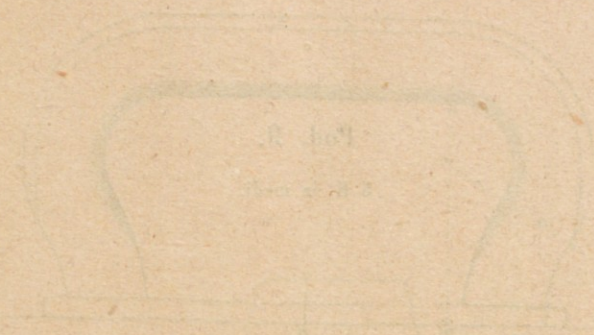
Pod. 10.

	2 K.	Lito železo			
		0,5 K.	2 K.	1 K.	0,5 K.
Premer i višina ..	65,9	41,5	69,6	55,3	43,9
a	16,5	10,4	17,4	13,8	11,0
b=r=e=c ..	8,2	5,2	8,7	6,9	5,3

	20 K.	10 K.	5 K.
Premer	138,8	110,2	87,4
Višina	152,7	121,2	96,2
m n	46,3	36,7	29,1
a	17,4	13,8	10,9
m p	29,7	23,6	18,7
c' p	83,3	66,1	52,4
r	12,8	10,2	8,1
r'	33,0	26,2	20,8
Dolgost podloge ..	109,3	86,8	68,9
Širokost ..	26,1	20,7	16,4
Visokost ..	4,3	3,5	2,7

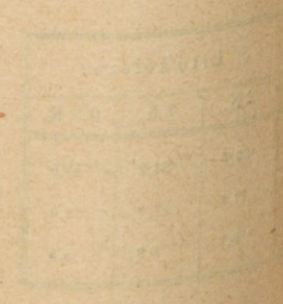
(Slovenisch.)

and treatment
 was not made on the

General analysis of samples (continued)
 (Part 2)

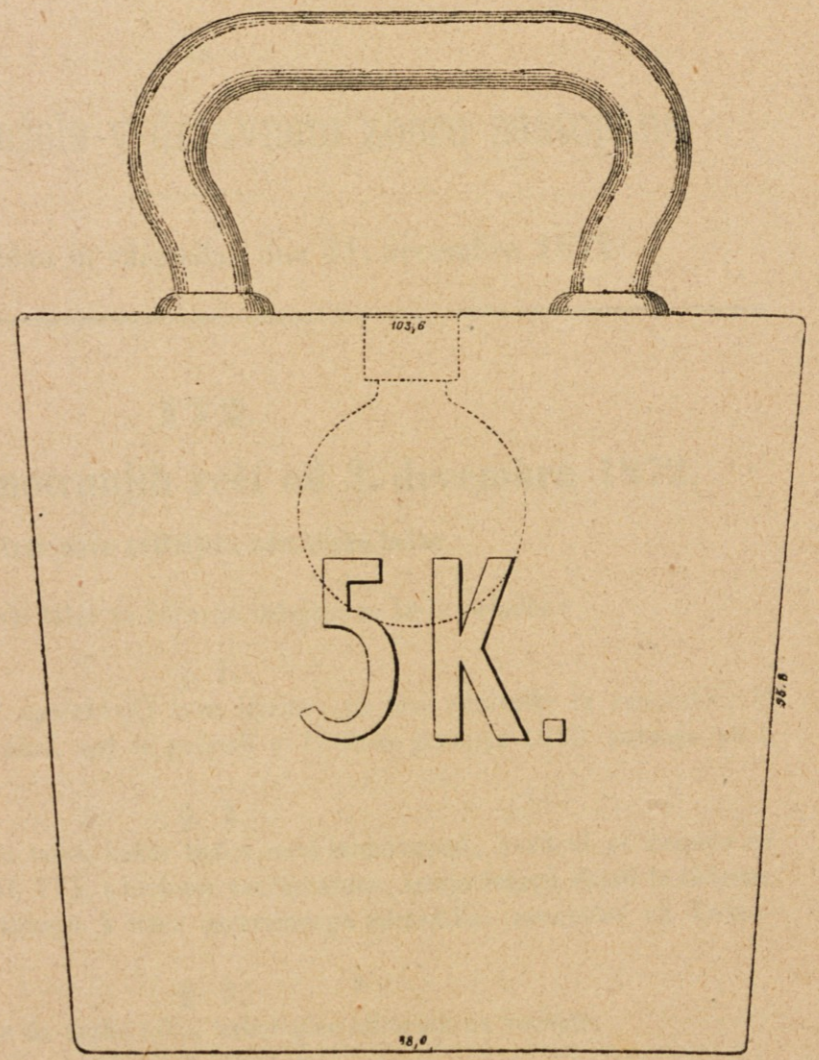
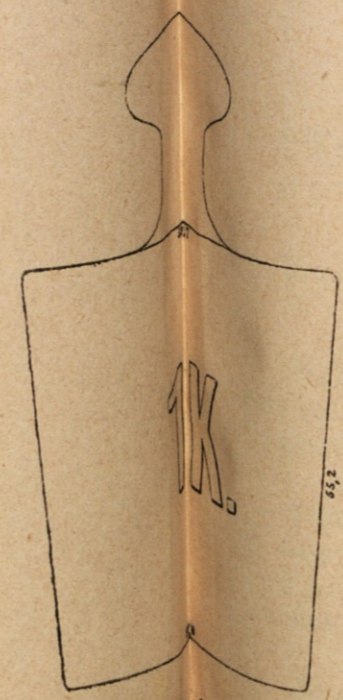
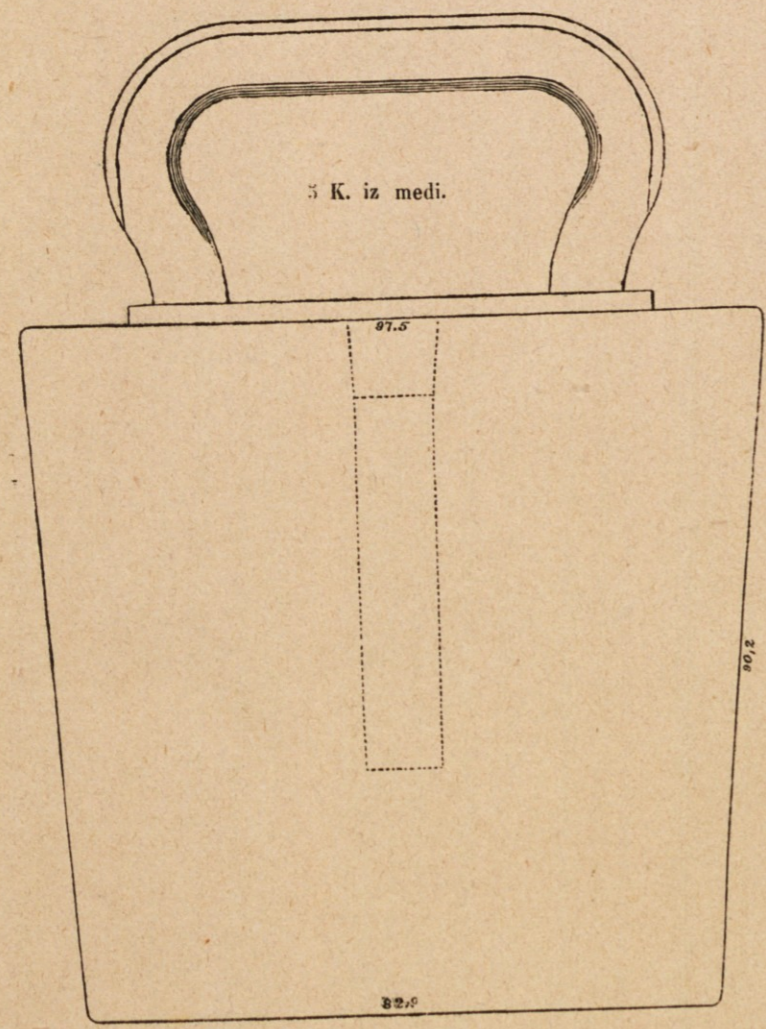
Sample No.	Moisture (%)	Vol. (%)	Other
1	10.5	1.2	
2	11.2	1.5	
3	12.1	1.8	
4	13.0	2.1	
5	14.5	2.5	
6	15.8	3.0	
7	17.2	3.5	
8	18.5	4.0	
9	19.8	4.5	
10	21.0	5.0	
11	22.5	5.5	
12	24.0	6.0	
13	25.5	6.5	
14	27.0	7.0	
15	28.5	7.5	
16	30.0	8.0	
17	31.5	8.5	
18	33.0	9.0	
19	34.5	9.5	
20	36.0	10.0	

Tenka utež.

Vsi obmeri (izmeri) so izraženi v milimetrih.
 Primerna (specif.) težkota litnega železa = 7,1, medi = 8,4.

Obmeri utežim. — Locnji in butki kakor pri trgovinski uteži.

	20 K.	Med				Lito železo						
		10 K.	5 K.	2 K.	1 K.	0,5 K.	20 K.	10 K.	5 K.	2 K.	1 K.	0,5 K.
Premer zgoraj	134,0	122,0	97,5	71,1	56,5	44,8	164,4	130,5	103,6	75,2	59,7	47,4
„ zdolaj	131,0	119,0	82,0	60,5	48,0	38,1	139,8	110,9	88,0	64,0	50,8	40,3
Višina	116,2	112,6	90,2	65,8	52,2	41,5	152,1	120,7	95,8	69,6	55,2	43,8

